

Consell General de les Valls

Acta Núm. 1/1993

Sessió Extraordinària del M.I. Consell General - dia 2 de febrer de 1993 -

El dia 2 de febrer de 1993, dimarts, es reuneix a la Casa de la Vall el M.I. Consell General de les Valls, en Sessió Extraordinària convocada d'acord amb allò que estableix el Reglament de l'Assemblea, i amb l'ordre del dia següent:

1. Examen i aprovació, si escau, del projecte de Constitució del Principat d'Andorra, elaborat en concertació amb els Serveis dels Coprínceps.

2. Examen i aprovació, si escau, de la proposta de Llei de Referèndum de la Constitució del Principat d'Andorra.

Presideixen la sessió els MM.II. Srs. Jordi Farràs Forné i Josep Marsal Riba, Síndic General i Subsíndic General, respectivament, assistits pel Sr. Carles Santacreu Coma, Secretari General. Hi són presents els membres següents:

Per Canillo	Els MM.II. Srs. Josep Areny Fité i Enric Casadevall Medrano, la M.I. Sra. Rosa Maria Mandicó Alcobé i el M.I. Sr. Miquel Naudi Casal.
Per Encamp	El M.I. Sr. Jordi Torres Alís, la M.I. Sra. Maria Reig Moles i els MM.II. Srs. Jordi Mas Torres i Gabriel Dalleres Codina.
Per Ordino	Els MM.II. Srs. Albert Pujal Trullà i Enric Dolsa Font, la M.I. Sra. Olga Adellach Coma i el M.I. Sr. Andreu Gaspà Picart.
Per La Massana	Els MM.II. Srs. Albert Gelabert Grau, Josep Garrallà Rossell, Daniel Armengol Mora i Guillem Areny Argelich.
Per Andorra la Vella	Els MM.II. Srs. Jaume Bartumeu Cassany, Miquel Armengol Pons, Robert Cassany Vila i Antoni Armengol Vila.
Per Sant Julià de Lòria	Els MM.II. Srs. Joan Santamaria Tarré, Joan Pujal Areny, Ladislau Baró Solà i Pere Altimir Pintat.
Per Escaldes-Engordany	El M.I. Sr. Miquel Aleix Areny, la M.I. Sra. Nadia Aleix Tugas i els MM.II. Srs. Ramon Canut Bové i Antoni Jordi Areny.

Assisteix, també, el M.I. Sr. Oscar Ribas Reig, Cap de Govern, acompanyat dels MM.II. Srs. Josep Casal Casal, Modest Baró Moles, Joan Albert Montané Teixé, Josep Dalleres Codina i Xavier Espot Miró, i la M.I. Sra. Bibiana Rossa Torres, Consellers Executius.

Després de l'oració es procedeix a comprovar els membres assistents a la reunió i el M.I. Sr. Síndic General declara oberta la sessió. Són les deu en punt del matí.

Seguidament el M.I. Sr. Síndic General fa donar lectura a l'ordre del dia.

1. Examen i aprovació, si escau, del projecte de Constitució del Principat d'Andorra, elaborat en concertació amb els Serveis dels Coprínceps.

El M.I. Sr. Síndic General:

“Per abordar el primer punt de l'Ordre del Dia, Molt Il.lustres Senyors, us faré un resum de tal com pensem que els debats haurien de procedir.

Molt Il.lustres Senyors,

Ens trobem reunits, en sessió extraordinària, per procedir a l'examen i aprovació, si escau, del projecte de Constitució del Principat d'Andorra, que ha estat elaborat per la Comissió especial encarregada del Procés Constituent, en concertació amb els Serveis dels Srs. Coprínceps.

Avui, donant compliment al mandat rebut, es sotmet a la vostra consideració el text assolit, fruit de gairebé dos anys de llargues i laborioses negociacions.

Probablement, s'hauria pogut redactar una memòria que acompanyés el document que heu rebut, però la Comissió ha considerat més apropiat, de cara a reflectir l'esperit del procés i les diferents sensibilitats, que siguin els propis membres de la Comissió els qui introdueixin el debat d'avui, exposant les seves vivències i reflexions.

Així, doncs, la present sessió començarà amb la lectura del projecte de Constitució, lectura que serà seguida d'una presentació del text a càrrec dels membres de la Comissió encarregada del Procés Constituent. Aquesta presentació donarà pas al debat, durant el qual tots els Consellers Generals podran, si així ho desitgen, formular preguntes, efectuar manifestacions o bé justificar el vot que amb posterioritat emetran.

En aquesta fase, i atès que no participaran en la votació final del projecte, tant el Sr. Subsíndic General com el Sr. Cap de Govern podran efectuar aquelles manifestacions que considerin adients.

Acabat el debat, i tenint en compte la transcendència de l'acte, se suspendrà uns minuts la sessió per a reflexió, suspensió que servirà perquè tots els membres de la Cambra puguin abillar-se amb la indumentària de cerimònia.

Represa la sessió es procedirà de forma immediata a la votació i, un cop proclamats els resultats jo mateix adreçaré a tots unes paraules que serviran per cloure aquesta primera part de l'ordre del dia d'avui. Seguidament, i com a record d'una data tan assenyalada, es farà una fotografia oficial a l'escala de la Casa de la Vall.

La continuació de la sessió tindrà per objecte tractar el segon punt de l'ordre del dia, relatiu a la proposta de llei per al referèndum del projecte de Constitució.

Amb el desig que la reflexió i els acords solemnes que avui prendrà aquesta Cambra siguin positius per a Andorra i per als seus habitants, desitjo a tots un bon encert.

Moltes gràcies.

Demana, doncs, al Sr. Secretari que procedís a la lectura del text constitucional."

El Sr. Secretari General:

"PROJECTE DE CONSTITUCIO DEL PRINCIPAT D'ANDORRA.

PREAMBUL:

El Poble Andorrà, amb plena llibertat i independència, i en exercici de la seva pròpia sobirania,

Conscient de la necessitat d'adequar l'estructura institucional d'Andorra a les noves circumstàncies que comporta l'evolució de l'entorn geogràfic, històric i sòcio-cultural en què es troba situada, així com de la necessitat de regular les relacions que, dins d'aquest nou marc jurídic, hauran de tenir unes institucions que troben els seus orígens en els Pareatges,

Convençut de la conveniència de dotar-se de tots els mecanismes que han de permetre tenir la seguretat jurídica en l'exercici d'uns drets fonamentals de la persona que, si bé sempre han estat presents i respectats en el tarannà de la societat andorrana, no es beneficiaven d'una regulació material concreta,

Decidit a perseverar en la promoció de valors com la llibertat, la justícia, la democràcia i el progrés social, i a mantenir i enfortir unes relacions harmòniques d'Andorra amb la resta del món, i especialment amb els països veïns, sobre la base del respecte mutu, de la convivència i de la pau,

Amb la voluntat d'aportar a totes les causes comunes de la humanitat la seva col.laboració i el seu esforç, i molt especialment quan es tracti de preservar la integritat de la Terra i de garantir per a les generacions futures un medi de vida adequat,

Amb el desig que el lema "virtus, unita, fortior", que ha presidit el camí pacífic d'Andorra a través de més de set-cents anys d'història, segueixi essent una divisa plenament vigent i orienti sempre les actuacions dels andorrans,

Aprova sobiranament la present Constitució.

TITOL I. DE LA SOBIRANIA D'ANDORRA

Article 1.

1. Andorra és un Estat independent, de Dret, Democràtic i Social. La seva denominació oficial és Principat d'Andorra.
2. La Constitució proclama com a principis inspiradors de l'acció de l'Estat andorrà el respecte i la promoció de la llibertat, la igualtat, la justícia, la tolerància, la defensa dels drets humans i la dignitat de la persona.
3. La sobirania resideix en el poble andorrà, que l'exerceix per mitjà de les diferents classes de participació i de les institucions que estableix aquesta Constitució.
4. El règim polític d'Andorra és el Coprincipat parlamentari.

5. Andorra està integrada per les Parròquies de Canillo, Encamp, Ordino, La Massana, Andorra la Vella, Sant Julià de Lòria i Escaldes-Engordany.

Article 2.

1. La llengua oficial de l'Estat és el català.
2. L'himne nacional, la bandera i l'escut d'Andorra són els tradicionals.
3. Andorra la Vella és la capital de l'Estat.

Article 3.

1. La present Constitució, que és la norma suprema de l'ordenament jurídic, vincula tots els poders públics i els ciutadans.
2. La Constitució garanteix els principis de legalitat, de jerarquia, de publicitat de les normes jurídiques, de no retroactivitat de les disposicions restrictives de drets individuals o que comportin un efecte o estableixin una sanció desfavorables, de seguretat jurídica, de responsabilitat dels poders públics i d'interdicció de tota arbitrietat.
3. Andorra incorpora al seu ordenament els principis de dret internacional públic universalment reconeguts.
4. Els tractats i acords internacionals s'integren en l'ordenament jurídic a partir de la seva publicació en el Butlletí Oficial del Principat d'Andorra, i no poden ésser modificats o derogats per les lleis.

TITOL II. DELS DRETS I LLIBERTATS

Capítol I. Principis generals

Article 4.

La Constitució reconeix que la dignitat humana és intangible i, en conseqüència, garanteix els drets inviolables i imprescriptibles de la persona, els quals constitueixen el fonament de l'ordre polític, la pau social i la justícia.

Article 5.

La Declaració Universal dels Drets Humans és vigent a Andorra.

Article 6.

1. Totes les persones són iguals davant la llei. Ningú no pot ésser discriminat per raó de naixement, raça, sexe, origen, religió, opinió, o qualsevol altra condició personal o social.
2. Els poders públics han de crear les condicions per tal que la igualtat i la llibertat dels individus siguin reals i efectives.

Capítol II. De la nacionalitat andorrana

Article 7.

1. La condició de nacional andorrà, així com les seves conseqüències jurídiques, s'adquireix, es conserva i es perd d'acord amb el que es reguli en Llei Qualificada.

2. L'adquisició o el manteniment d'una nacionalitat diferent de l'andorrana implicarà la pèrdua d'aquesta en els termes i terminis fixats per la llei.

Capítol III. Dels drets fonamentals de la persona i de les llibertats públiques

Article 8.

1. La Constitució reconeix el dret a la vida i la protegeix plenament en les seves diferents fases.
2. Tota persona té dret a la integritat física i moral. Ningú no pot ésser sotmès a tortures o a penes i tractes cruels, inhumans o degradants.
3. Es prohibeix la pena de mort.

Article 9.

1. Totes les persones tenen dret a la llibertat i a la seguretat i només en poden ésser privades per les causes i d'acord amb els procediments establerts a la Constitució i les lleis.
2. La detenció governativa no pot durar més del temps necessari per dur a terme les indagacions tendents a l'esclariment del cas i mai no pot excedir de quaranta-vuit hores sense que el detingut sigui posat a disposició de l'autoritat judicial.
3. La Llei establirà un procediment perquè tot detingut pugui acudir a un òrgan judicial, a fi que aquest es pronunciï sobre la legalitat de la seva detenció. Així mateix, crearà el procediment per restablir els drets fonamentals lesionats de tota persona privada de llibertat.
4. Ningú no pot ésser condemnat o sancionat per accions o omissions que en el moment de produir-se no constitueixin delictes, falta o infracció administrativa.

Article 10.

1. Es reconeix el dret a la jurisdicció, a obtenir d'aquesta una decisió fonamentada en Dret, i a un procés degut, substanciat per un tribunal imparcial predeterminat per la llei.
2. Es garanteix a tothom el dret a la defensa i a l'assistència tècnica d'un lletrat, a un judici de durada raonable, a la presumpció d'innocència, a ésser informat de l'acusació, a no confessar-se culpable, a no declarar en contra d'ell mateix i, en els processos penals, al recurs.
3. La llei regularà els supòsits en què, per garantir el principi d'igualtat, la justícia ha d'ésser gratuïta.

Article 11.

1. La Constitució garanteix la llibertat ideològica, religiosa i de culte, i ningú no pot ésser obligat a declarar o a manifestar-se sobre la seva ideologia, religió o creences.
2. La llibertat de manifestar la pròpia religió o les pròpies creences és sotmesa únicament a les limitacions establertes per la llei que siguin necessàries per protegir la seguretat, l'ordre, la salut o la moral públiques o els drets i les llibertats fonamentals de les altres persones.

3. La Constitució garanteix a l'Església Catòlica l'exercici lliure i públic de les seves activitats i el manteniment de les relacions de col.laboració especial amb l'Estat d'acord amb la tradició andorrana.

La Constitució reconeix a les entitats de l'Església Catòlica que tenen personalitat jurídica d'acord amb les seves pròpies normes la plena capacitat jurídica dins de l'àmbit de l'ordenament general andorrà.

Article 12.

Es reconeixen les llibertats d'expressió, de comunicació i d'informació. La llei regularà el dret de rèplica, el dret de rectificació i el secret professional. Queda prohibida la censura prèvia o qualsevol altre mitjà de control ideològic per part dels poders públics.

Article 13.

1. La llei regularà la condició civil de les persones i les formes de matrimoni. Es reconeixen els efectes civils del matrimoni canònic.

2. Els poders públics promouran una política de protecció de la família, element bàsic de la societat.

3. Els cònjuges tenen els mateixos drets i obligacions. Els fills són iguals davant de la llei, amb independència de la seva filiació.

Article 14.

Es garanteix el dret a la intimitat, a l'honor i a la pròpia imatge. Tothom té dret a ésser protegit per les lleis contra les intromissions il.legítimes en la seva vida privada i familiar.

Article 15.

Es garanteix la inviolabilitat del domicili, al qual no es pot entrar sense el consentiment del titular o sense manament judicial, excepte en el cas de delictes flagrants. Es garanteix igualment el secret de les comunicacions, llevat el cas de manament judicial motivat.

Article 16.

Es reconeixen els drets de reunió i de manifestació pacífiques amb finalitats lícites. L'exercici del dret de manifestació requereix la comunicació prèvia a l'autoritat i no pot impedir la lliure circulació de persones i béns.

Article 17.

Es reconeix el dret d'associació per a la consecució de fins lícits. La llei establirà, a efectes de publicitat, un Registre de les associacions que es constitueixin.

Article 18.

Es reconeix el dret de creació i funcionament d'organitzacions empresarials, professionals i sindicals. Sense perjudici de la seva vinculació amb organismes internacionals, aquestes organitzacions han d'ésser d'àmbit andorrà, disposar d'autonomia pròpia sense dependències orgàniques estrangeres i funcionar democràticament.

Article 19.

Els treballadors i els empresaris tenen dret a la defensa dels seus interessos econòmics i socials. La llei regularà les condicions d'exercici d'aquest dret per garantir el funcionament dels serveis essencials de la comunitat.

Article 20.

1. Tota persona té dret a l'educació, la qual s'ha d'orientar vers el desenvolupament ple de la personalitat humana i de la dignitat, tot enfortint el respecte a la llibertat i als drets fonamentals.

2. Es reconeix la llibertat d'ensenyament i de creació de centres docents.

3. Els pares tenen dret a escollir el tipus d'educació que hagin de rebre els seus fills. Igualment, tenen dret a una educació moral o religiosa per a llurs fills d'acord amb les conviccions pròpies.

Article 21.

1. Tothom té dret a circular lliurement pel territori nacional, i a entrar i sortir del país d'acord amb les lleis.

2. Els nacionals i els estrangers legalment residents tenen dret a fixar lliurement la seva residència dins Andorra.

Article 22.

La no renovació de la condició de resident o l'expulsió de la persona legalment resident només es podrà acordar per les causes i segons els termes previstos en la llei, en virtut de resolució judicial ferma, si la persona interessada exerceix el dret a la jurisdicció.

Article 23.

Tothom amb interès directe té dret a dirigir peticions als poders públics en la forma i amb els efectes previstos per la llei.

Capítol IV. Dels drets polítics dels andorrans

Article 24.

Tots els andorrans majors d'edat, en ple ús dels seus drets, gaudeixen del dret de sufragi.

Article 25.

Tots els andorrans tenen dret a accedir en condicions d'igualtat a les funcions i als càrrecs públics, amb els requisits que determinin les lleis. L'exercici de càrrecs institucionals queda reservat als andorrans, excepte en el que prevegin aquesta Constitució o els tractats internacionals.

Article 26.

Es reconeix als andorrans el dret de lliure creació de partits polítics. El seu funcionament i organització han d'ésser democràtics i les seves actuacions, conformes a la llei. La suspensió de les seves activitats i la seva dissolució hauran de ser efectuades pels òrgans judicials.

Capítol V. Dels drets i principis econòmics, socials i culturals

Article 27.

1. Es reconeix el dret a la propietat privada i a l'herència, sense altres limitacions que les derivades de la funció social de la propietat.

2. Ningú no pot ésser privat dels seus béns o drets, si no és per causa justificada d'interès públic, mitjançant la justa indemnització i d'acord amb el procediment establert per la llei.

Article 28.

Es reconeix la llibertat d'empresa en el marc de l'economia de mercat i conforme a les lleis.

Article 29.

Tota persona té dret al treball, a la promoció per mitjà del treball, a una remuneració que garanteixi al treballador i a la seva família una existència conforme a la dignitat humana, així com a la limitació raonable de la jornada laboral, al repòs setmanal i a les vacances pagades.

Article 30.

Es reconeix el dret a la protecció de la salut i a rebre prestacions per atendre altres necessitats personals. Amb aquestes finalitats, l'Estat garantirà un sistema de Seguretat Social.

Article 31.

És funció de l'Estat vetllar per la utilització racional del sòl i de tots els recursos naturals, amb la finalitat de garantir a tothom una qualitat de vida digna i de restablir i mantenir per a les generacions futures un equilibri ecològic racional en l'atmosfera, l'aigua i la terra i de defensar la flora i la fauna autòctones.

Article 32.

L'Estat pot intervenir en l'ordenació del sistema econòmic, mercantil, laboral i financer per fer possible, en el marc de l'economia de mercat, el desenvolupament equilibrat de la societat i el benestar general.

Article 33.

Els poders públics han de promoure les condicions necessàries per fer efectiu el dret de tothom a gaudir d'un habitatge digne.

Article 34.

L'Estat garantirà la conservació, promoció i difusió del patrimoni històric, cultural i artístic d'Andorra.

Article 35.

La llei garantirà i els poders públics defensaran els drets dels consumidors i dels usuaris.

Article 36.

L'Estat pot crear mitjans de comunicació social. D'acord amb els principis de participació i pluralisme, una llei en regularà l'organització i el control per part del Consell General.

Capítol VI. Dels deures dels andorrans i dels estrangers

Article 37.

Totes les persones físiques i jurídiques contribuiran a les despeses públiques segons la seva capacitat econòmica, mitjançant un sistema fiscal just, establert per la llei i fonamentat en els principis de generalitat i de distribució equitativa de les càrregues fiscals.

Article 38.

L'Estat podrà crear per llei formes de servei cívic per al compliment de finalitats d'interès general.

Capítol VII. De les garanties dels drets i llibertats

Article 39.

1. Els drets i llibertats reconeguts en els capítols III i IV del present títol vinculen immediatament els poders públics a títol de dret directament aplicable. El seu contingut no pot ésser limitat per la llei i és protegit pels Tribunals.

2. Els estrangers legalment residents a Andorra poden exercir lliurement els drets i les llibertats del capítol III d'aquest títol.

3. Els drets del capítol V conformen la legislació i l'acció dels poders públics, però només poden ésser invocats en els termes fixats per l'ordenament jurídic.

Article 40.

La regulació de l'exercici dels drets reconeguts en aquest títol només es pot dur a terme per llei. Els drets dels capítols III i IV s'han de regular mitjançant lleis qualificades.

Article 41.

1. Els drets i llibertats reconeguts en els capítols Tercer i Quart són tutelats pels tribunals ordinaris per mitjà d'un procediment urgent i preferent regulat per la llei, que, en qualsevol cas, se substanciarà en dues instàncies.

2. La llei crearà un procediment excepcional d'empara davant el Tribunal Constitucional contra els actes dels poders públics que violin el contingut essencial dels drets esmentats en l'apartat anterior, llevat el supòsit previst a l'article 22.

Article 42.

1. Una Llei Qualificada regularà els estats d'alarma i d'emergència. El primer podrà ser declarat pel Govern en casos de catàstrofes naturals, per un termini de quinze dies i amb notificació al Consell General. El segon també serà declarat pel Govern per un termini de trenta dies en els supòsits d'interrupció del funcionament normal de la convivència democràtica i requerirà l'autorització prèvia del Consell General. Tota pròrroga d'aquests estats requereix necessàriament l'aprovació del Consell General.

2. Durant l'estat d'alarma es pot limitar l'exercici dels drets reconeguts en els articles 21 i 27. Durant l'estat d'emergència poden ésser suspesos els drets recollits en els articles 9.2, 12, 15, 16, 19 i 21. L'aplicació d'aquesta suspensió als drets continguts en els articles 9.2 i 15 s'ha de dur a terme sempre sota control judicial i sense perjudici del procediment de protecció establert a l'article 9.3.

TITOL III. DELS COPRINCEPS

Article 43.

1. D'acord amb la tradició institucional d'Andorra els Coprínceps són, conjuntament i indivisa, el Cap de l'Estat, i n'assumeixen la representació més alta.

2. Els Coprínceps, institució sorgida dels Pareatges i de la seva evolució històrica són, a títol personal i exclusiu, el Bisbe d'Urgell i el President de la República Francesa. Llurs poders són iguals i derivats de la present Constitució. Cadascun d'ells jura o promet exercir les seves funcions d'acord amb la present Constitució.

Article 44.

1. Els Coprínceps són símbol i garantia de la permanència i continuïtat d'Andorra, així com de la seva independència i del manteniment de l'esperit paritari en les tradicionals relacions d'equilibri amb els Estats veïns. Manifesten el consentiment de l'Estat andorrà a obligar-se internacionalment, d'acord amb la Constitució.

2. Els Coprínceps arbitren i moderen el funcionament dels poders públics i de les institucions, i a iniciativa ja sigui de cadascú d'ells, ja sigui del Síndic General o del Cap de Govern, són informats regularment dels afers de l'Estat.

3. Llevat dels casos previstos en la present Constitució, els Coprínceps no estan subjectes a responsabilitat. Dels actes dels Coprínceps se'n fan responsables qui els contrasignen.

Article 45.

1. Els Coprínceps, amb la contrasignatura del Cap de Govern o, en el seu cas, del Síndic General, que n'assumeixen la responsabilitat política:

- a) Convoquen les eleccions generals d'acord amb la Constitució.
- b) Convoquen referèndum d'acord amb els articles 76 i 106 de la Constitució.
- c) Nomenen el Cap de Govern segons el procediment previst en la Constitució.
- d) Signen el decret de dissolució del Consell General segons el procediment de l'article 71 de la Constitució.
- e) Acrediten els representants diplomàtics d'Andorra a l'estranger, i els representants estrangers a Andorra s'acrediten davant de cadascun d'ells.
- f) Nomenen els titulars de les altres institucions de l'Estat d'acord amb la Constitució i les lleis.
- g) Sancionen i promulguen les lleis segons l'article 63 de la present Constitució.
- h) Manifesten el consentiment de l'Estat per a obligar-se per mitjà dels tractats internacionals, en els termes previstos en el capítol III del títol IV de la Constitució.
- i) Realitzen els altres actes que expressament els atribueix la Constitució.

2. Les disposicions previstes en els apartats g) i h) d'aquest article han d'ésser presentats simultàniament a un i altre Copríncep que han de sancionar-los i promulgar-los o manifestar el consentiment de l'Estat segons el cas, i n'han d'ordenar la publicació no abans de vuit dies i no més tard de quinze.

En aquest període els Coprínceps, conjuntament o separadament, poden adreçar-se al Tribunal Constitucional amb missatge raonat a fi que aquest es pronunciï sobre la seva constitucionalitat. Si la resolució fos positiva l'acte pot ésser sancionat amb la signatura d'almenys d'un dels Coprínceps.

3. Quan concorrin circumstàncies que impedeixin per part d'un dels Coprínceps la formalització dels actes enumerats en l'apartat 1 del present article dins dels terminis constitucionalment previstos, el seu representant ho ha de notificar al Síndic General o, en el seu cas, al Cap de Govern. En aquest supòsit, els actes, normes o decisions afectats entraran en vigor transcorreguts els dits terminis amb la signatura de l'altre Copríncep i la contrasignatura del Cap de Govern o, en el seu cas, del Síndic General.

Article 46.

1. Són actes de lliure decisió dels Coprínceps:

- a) L'exercici conjunt de la prerrogativa de gràcia.
- b) La creació i l'estructuració dels serveis que considerin necessaris per a la realització de les seves funcions institucionals, el nomenament dels seus titulars i el seu acreditament a tots els efectes.
- c) La designació dels membres del Consell Superior de la Justícia, d'acord amb l'article 89.2 de la Constitució.
- d) El nomenament dels membres del Tribunal Constitucional, d'acord amb l'article 96.1 de la Constitució.
- e) El requeriment de dictamen previ d'inconstitucionalitat de les lleis.
- f) El requeriment del dictamen sobre la inconstitucionalitat dels tractats internacionals, previ a la seva ratificació.
- g) La interposició de conflicte davant del Tribunal Constitucional per raó d'afectació de llurs funcions institucionals, en els termes dels articles 98 i 103 de la Constitució.
- h) L'atorgament de l'acord per a l'adopció del text d'un tractat internacional, d'acord amb les previsions de l'article 66, abans de la seva aprovació en seu parlamentària.

2. Els actes derivats dels articles 45 i 46 són exercits personalment pels Coprínceps, llevat de les facultats previstes a les lletres e), f), g) i h) del present article, que poden ésser realitzats per delegació expressa.

Article 47.

El Pressupost General del Principat ha d'assignar una quantitat igual a cada Copríncep, destinada al funcionament de llurs serveis, de la qual poden disposar lliurement.

Article 48.

Cada Copríncep nomena un representant personal a Andorra.

Article 49.

En cas de vacança d'un dels Coprínceps la present Constitució reconeix la validesa dels mecanismes de substitució previstos en els seus ordenaments respectius, a fi que no s'interrompi el funcionament normal de les institucions andorranes.

TITOL IV. DEL CONSELL GENERAL

Article 50.

El Consell General, que expressa la representació mixta i paritària de la població nacional i de les set Parròquies, representa el poble andorrà, exerceix la potestat legislativa, aprova els pressupostos de l'Estat i impulsa i controla l'acció política del Govern.

Capítol I. De l'organització del Consell General

Article 51.

1. Els Consellers són elegits per sufragi universal, lliure, igual, directe i secret, per un termini de quatre anys. El mandat dels Consellers acaba quatre anys després de la seva elecció o el dia de la dissolució del Consell General.
2. Les eleccions s'han de celebrar entre els trenta i quaranta dies següents a la finalització del mandat dels Consellers.
3. Són electors i elegibles tots els andorrans que estiguin en el ple ús dels seus drets polítics.
4. Una Llei Qualificada regularà el règim electoral i preveurà les causes d'inelegibilitat i d'incompatibilitat dels Consellers.

Article 52.

El Consell General es compon d'un mínim de vint-i-vuit i d'un màxim de quaranta-dos Consellers Generals, la meitat dels quals s'elegeixen a raó d'un nombre igual per cadascuna de les set parròquies i l'altra meitat s'elegeix per circumscripció nacional.

Article 53.

1. Els membres del Consell General tenen la mateixa naturalesa representativa, són iguals en drets i en deures i no estan sotmesos a mandat imperatiu de cap classe. L'ur vot és personal i indelegable.
2. Els Consellers són irresponsables pels vots i opinions manifestats en l'exercici de les seves funcions.
3. Al llarg del seu mandat els Consellers no podran ésser detinguts ni retinguts, excepte en el cas de delictes flagrants. Llevat d'aquest cas, correspon decidir sobre la seva detenció, inculpció i processament al Tribunal de Corts en Ple i el seu judici, al Tribunal Superior.

Article 54.

El Consell General aprova i modifica el seu Reglament per majoria absoluta de la Cambra, fixa el seu pressupost i regula l'estatut del personal al seu servei.

Article 55.

1. La Sindicatura és l'òrgan rector del Consell General.
2. El Consell General es reuneix en sessió constitutiva quinze dies després de la proclamació dels resultats electorals i elegeix, en la mateixa sessió, el Síndic General,

el Subsíndic General i, si és el cas, els altres membres que reglamentàriament puguin compondre la Sindicatura.

3. El Síndic i Subsíndic Generals no poden exercir el seu càrrec més de dos mandats consecutius complets.

Article 56.

1. El Consell General es reuneix en sessions tradicionals, ordinàries i extraordinàries, convocades segons el que es prevegi en el Reglament. Hi haurà dos períodes ordinaris de sessions al llarg de l'any, determinats pel Reglament. Les sessions del Consell General són públiques, llevat que el mateix Consell General acordi el contrari per majoria absoluta dels seus membres.

2. El Consell General funciona en Ple i en comissions. El Reglament preveurà la formació de les comissions legislatives de manera que siguin representatives de la composició de la Cambra.

3. El Consell General nomena una Comissió Permanent per vetllar pels poders de la Cambra quan aquesta estigui dissolta o en el període entre sessions. La Comissió Permanent, sota la presidència del Síndic General, estarà formada de manera que respecti la composició paritària de la Cambra.

4. Els Consellers poden agrupar-se en grups parlamentaris. El Reglament preveurà els drets i deures dels Consellers i dels grups parlamentaris, així com l'estatut dels Consellers no adscrits.

Article 57.

1. Per prendre vàlidament acords, el Consell General ha de trobar-se reunit, amb l'assistència mínima de la meitat dels Consellers.

2. Els acords són vàlids quan han estat aprovats per la majoria simple dels Consellers presents, sense perjudici de les majories especials determinades per la Constitució.

3. Les lleis qualificades previstes per la Constitució requereixen per a la seva aprovació el vot final favorable de la majoria absoluta dels membres del Consell General, llevat de les lleis qualificades electoral i de referèndum, de competències comunals, i de transferències als Comuns, que requereixen per a la seva aprovació el vot final favorable de la majoria absoluta dels Consellers elegits en circumscripció parroquial i de la majoria absoluta dels Consellers elegits en circumscripció nacional.

Capítol II. Del procediment legislatiu

Article 58.

1. La iniciativa legislativa correspon al Consell General i al Govern.

2. Tres Comuns conjuntament o una desena part del cens electoral nacional poden presentar proposicions de llei al Consell General.

3. Els projectes i les proposicions de llei han d'ésser examinats pel Ple i per les comissions en la forma que determini el Reglament.

Article 59.

Mitjançant llei, el Consell General pot delegar l'exercici de la funció legislativa al Govern, la qual en cap cas podrà ésser subdelegada. La llei de delegació determina la matèria delegada, els principis i les directrius sota els quals haurà de regir-se el corresponent decret legislatiu del Govern, així com el termini dintre del qual haurà d'ésser exercida. L'autorització preveurà les formes parlamentàries de control de la legislació delegada.

Article 60.

1. En casos d'extrema urgència i necessitat, el Govern podrà presentar al Consell General un text articulat perquè sigui aprovat com a llei, en una votació de totalitat, en el termini de quaranta-vuit hores.
2. Les matèries reservades a Llei Qualificada no poden ésser objecte de delegació legislativa ni del procediment previst a l'apartat 1 d'aquest article.

Article 61.

1. La iniciativa del projecte de Llei del Pressupost General correspon exclusivament al Govern, que ha de presentar-lo per a l'aprovació parlamentària, com a mínim, dos mesos abans de l'expiració dels pressupostos anteriors.
2. El projecte de Llei del Pressupost General té preferència en la seva tramitació respecte a d'altres qüestions i es tramitarà d'acord amb un procediment propi, regulat en el Reglament.
3. Si la Llei del Pressupost General no és aprovada abans del primer dia de l'exercici econòmic corresponent, es considera automàticament prorrogat el pressupost de l'exercici anterior fins a l'aprovació del nou.
4. La Llei del Pressupost General no pot crear tributs.
5. La Comissió de Finances del Consell General revisarà anualment el compliment de l'execució pressupostària.

Article 62.

1. Els Consellers i els grups parlamentaris tenen dret d'esmena als projectes i a les proposicions de llei.
2. El Govern podrà sol·licitar que no es debatin aquelles esmenes que comportin increment de despeses o disminució d'ingressos en relació amb els previstos a la Llei del Pressupost General. El Consell General, per majoria absoluta de la Cambra, podrà oposar-se a aquella sol·licitud amb una moció motivada.

Article 63.

Aprovada una llei pel Consell General, el Síndic General en donarà compte als Coprínceps perquè, entre els vuit i quinze dies següents, la sancionin, la promulguin i n'ordenin la publicació en el Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

Capítol III. Dels tractats internacionals

Article 64.

1. Els tractats internacionals han d'ésser aprovats pel Consell General per majoria absoluta de la Cambra en els casos següents:

- a) Tractats que vinculin l'Estat a una organització internacional.
 - b) Tractats relatius a la seguretat interior i a la defensa.
 - c) Tractats relatius al territori d'Andorra.
 - d) Tractats que afectin els drets fonamentals de la persona regulats al títol II.
 - e) Tractats que impliquin la creació de noves obligacions per a la Hisenda Pública.
 - f) Tractats que creïn o modifiquin disposicions de naturalesa legislativa o que requereixin mesures legislatives per a llur execució.
 - g) Tractats que versin sobre representació diplomàtica o funcions consulars, sobre cooperació judicial o penitenciària.
2. El Govern informará el Consell General i els Coprínceps de la conclusió dels altres acords internacionals.
3. Per a la denúncia dels tractats internacionals que afectin les matèries enumerades a l'epígraf 1 també caldrà l'aprovació prèvia de la majoria absoluta de la Cambra.

Article 65.

Per als interessos del poble andorrà, del progrés i de la pau internacionals, es podran cedir competències legislatives, executives o judicials sempre que sigui a organitzacions internacionals i per mitjà d'un tractat que ha d'ésser aprovat per una majoria de dues terceres parts dels membres del Consell General.

Article 66.

1. Els Coprínceps participen en la negociació dels tractats que afectin les relacions amb els Estats veïns quan versin sobre les matèries enumerades en els apartats b), c) i g) de l'article 64.1.
2. La representació andorrana que tingui per missió negociar els tractats assenyalats en el paràgraf anterior, comprendrà, a més dels membres nomenats pel Govern, un membre nomenat per cada Copríncep.
3. Per a l'adopció del text del tractat caldrà l'acord dels membres nomenats pel Govern i de cadascun dels membres nomenats pels Coprínceps.

Article 67.

Els Coprínceps són informats dels altres projectes de tractats i d'acords internacionals i, a petició del Govern, poden ésser associats a la negociació si així ho exigeix l'interès nacional d'Andorra, abans de la seva aprovació en seu parlamentària.

Capítol IV. De les relacions del Consell General amb el Govern.

Article 68.

1. Després de cada renovació del Consell General, en la primera sessió, que se celebrarà en el termini de vuit dies després de la sessió constitutiva, es procedirà a l'elecció del Cap de Govern.
2. Els candidats han d'ésser presentats per una cinquena part dels membres del Consell General. Cada Conseller només pot avalar una candidatura.

3. Els candidats han de presentar el seu programa i resultarà elegit aquell que, després d'un debat, en una primera votació pública i oral obtingui la majoria absoluta del Consell General.

4. En el cas que fos necessària una segona votació tan sols poden presentar-se els dos candidats que hagin obtingut els millors resultats en la primera votació. Serà proclamat com a Cap de Govern el candidat que obtingui més vots.

5. El Síndic General comunicarà als Coprínceps el resultat de la votació perquè el candidat elegit sigui nomenat Cap de Govern i en contrasignarà el nomenament.

6. S'ha de seguir el mateix procediment en els altres supòsits en que quedi vacant el càrrec de Cap de Govern.

Article 69.

1. El Govern respon políticament davant del Consell General de manera solidària.

2. Una cinquena part dels Consellers poden presentar una moció de censura, per mitjà d'un escrit motivat, contra el Cap de Govern.

3. Un cop fet el debat entre els tres i cinc dies posteriors a la presentació de la moció i en la forma que determini el Reglament, es procedirà a una votació pública i oral. Perquè la moció de censura prosperi, caldrà el vot favorable de la majoria absoluta del Consell General.

4. Si la moció de censura és aprovada, el Cap de Govern cessa. Tot seguit es procedirà segons el que preveu l'article anterior.

5. No es pot presentar cap moció de censura abans que hagin transcorregut sis mesos des de la darrera elecció del Cap de Govern.

6. Els Consellers que hagin presentat una moció de censura no en poden signar cap altra abans que hagi transcorregut un any.

Article 70.

1. El Cap de Govern pot plantejar davant del Consell General la qüestió de confiança sobre el seu programa, sobre una declaració de política general o sobre una decisió de transcendència especial.

2. La confiança es considera atorgada quan, en una votació pública i oral, obtingui la majoria simple. En cas de no obtenir aquesta majoria el Cap de Govern ha de presentar la seva dimissió.

Article 71.

1. El Cap de Govern, després d'una deliberació amb el Govern, i sota la seva responsabilitat, pot demanar als Coprínceps la dissolució anticipada del Consell General. El decret de dissolució ha de fixar la convocatòria de les eleccions d'acord amb l'article 51.2 de la Constitució.

2. La dissolució no pot efectuar-se si s'està tramitant una moció de censura o s'ha declarat l'estat d'emergència.

3. Cap dissolució no pot efectuar-se abans que hagi transcorregut un any des de les eleccions anteriors.

TITOL V. DEL GOVERN

Article 72.

1. El Govern es compon del Cap de Govern i dels Ministres, en el nombre que determini la llei.
2. Sota l'autoritat del seu cap, dirigeix la política nacional i internacional d'Andorra. Dirigeix també l'administració de l'Estat i exerceix la potestat reglamentària.
3. L'Administració pública serveix amb objectivitat l'interès general, i actua d'acord amb els principis de jerarquia, eficàcia, transparència i plena submissió a la Constitució, les lleis i els principis generals de l'ordenament jurídic definits en el títol I. Tots els seus actes i normes estan sotmesos al control jurisdiccional.

Article 73.

El Cap de Govern és nomenat pels Coprínceps, una vegada hagi estat elegit en els termes previstos en la Constitució.

Article 74.

El Cap de Govern i els Ministres estan sotmesos al mateix règim jurisdiccional que els Consellers Generals.

Article 75.

El Cap de Govern o, si és el cas, el Ministre responsable, contrasigna els actes dels Coprínceps previstos en l'article 45.

Article 76.

El Cap de Govern, amb l'acord de la majoria del Consell General, pot demanar als Coprínceps la convocatòria d'un referèndum sobre una qüestió d'ordre polític.

Article 77.

El Govern finalitza el seu mandat quan acaba la legislatura, per dimissió, defunció o incapacitació definitiva del Cap de Govern, en prosperar una moció de censura o perdre una qüestió de confiança. En tots els casos, el Govern segueix en funcions fins a la formació del nou Govern.

Article 78.

1. El Cap de Govern no pot exercir el seu càrrec més de dos mandats consecutius complets.
2. Els membres del Govern no poden compatibilitzar el seu càrrec amb el de Conseller General i només poden exercir les funcions públiques derivades de la seva pertinença al Govern.

TITOL VI. DE L'ESTRUCTURA TERRITORIAL

Article 79.

1. Els Comuns, com a òrgans de representació i administració de les Parròquies, són corporacions públiques amb personalitat jurídica i potestat normativa local, sotmesa a la llei, en forma d'ordinacions, reglaments i decrets. Dins l'àmbit de les seves compe-

tències, exercides d'acord amb la Constitució, les lleis i la tradició, funcionen sota el principi d'autogovern, reconegut i garantit per la Constitució.

2. Els Comuns expressen els interessos de les Parròquies, aproven i executen el pressupost comunal, fixen i duen a terme les seves polítiques públiques en el seu àmbit territorial i gestionen i administren tots els béns de propietat parroquial, siguin de domini públic comunal o de domini privat o patrimonial.

3. Els seus òrgans de Govern són elegits democràticament.

Article 80.

1. Dins el marc de l'autonomia administrativa i financera dels Comuns, les seves competències són delimitades mitjançant Llei Qualificada, almenys en les matèries següents:

- a) Cens de població.
- b) Cens electoral. Participació en la gestió del procés i administració electorals que els correspongui segons la llei.
- c) Consultes populars.
- d) Comerç, indústria i activitats professionals.
- e) Delimitació del territori comunal.
- f) Béns propis i de domini públic comunal.
- g) Recursos naturals.
- h) Cadastre.
- i) Urbanisme.
- j) Vies públiques.
- k) Cultura, esports i activitats socials.
- l) Serveis públics comunals.

2. Dins el marc de la potestat tributària de l'Estat, l'esmentada Llei Qualificada determina les facultats econòmiques i fiscals dels Comuns per a l'exercici de les seves competències. Aquestes facultats es referiran, almenys, a l'aprofitament i explotació dels recursos naturals, als tributs tradicionals i a les taxes per serveis comunals, autoritzacions administratives, radicació d'activitats comercials, industrials i professionals i propietat immobiliària.

3. Mitjançant llei es podrà delegar a les Parròquies competències de titularitat estatal.

Article 81.

Amb la finalitat d'assegurar la capacitat econòmica dels Comuns, una Llei Qualificada determina les transferències de capital del Pressupost General als Comuns, garantint una partida igual per a totes les Parròquies i una partida variable, proporcional segons la seva població, l'extensió del seu territori i altres indicadors.

Article 82.

1. Els litigis sobre interpretació o exercici competencial entre els òrgans generals de l'Estat i els Comuns seran resolts pel Tribunal Constitucional.
2. Els actes dels Comuns tenen caràcter executiu directe pels mitjans establerts per llei. Contra aquests es poden interposar recursos administratius i jurisdiccionals per controlar-ne l'adequació a l'ordenament jurídic.

Article 83.

Els Comuns tenen iniciativa legislativa i estan legitimats per interposar recursos d'inconstitucionalitat en els termes previstos en la Constitució.

Article 84.

Les lleis tindran en compte els usos i costums per determinar la competència dels Quarts i dels Veïnats, així com les seves relacions amb els Comuns.

TITOL VII. DE LA JUSTICIA

Article 85.

1. En nom del poble andorrà la Justícia és administrada exclusivament per jutges independents, inamovibles i, en l'àmbit de les seves funcions jurisdiccionals, sotmesos només a la Constitució i a la llei.
2. L'organització judicial és única. La seva estructura, composició, funcionament i l'estatut jurídic dels seus membres hauran d'ésser regulats per Llei Qualificada. Es prohibeixen les jurisdiccions especials.

Article 86.

1. Les normes de competència i procediment aplicables a l'Administració de justícia estan reservades a la llei.
2. En tot cas, les sentències seran motivades, fonamentades en l'ordenament jurídic i notificades fefaentment.
3. El judici penal és públic, salvades les limitacions previstes per la llei. El seu procediment és preferentment oral. La sentència que posi fi a la primera instància és dictada per un òrgan judicial diferent del que va dirigir la fase d'instrucció, i sempre és susceptible de recurs.
4. La defensa jurisdiccional dels interessos generals pot efectuar-se mitjançant l'acció popular en els supòsits regulats per les lleis processals.

Article 87.

La potestat jurisdiccional és exercida pels Batlles, el Tribunal de Batlles, el Tribunal de Corts i el Tribunal Superior de Justícia d'Andorra, així com pels presidents respectius d'aquests tribunals, d'acord amb les lleis.

Article 88.

Les sentències, un cop fermes, tenen el valor de cosa jutjada i no poden ésser modificades o anul·lades llevat els casos previstos per la llei o quan excepcionalment

el Tribunal Constitucional, mitjançant el procés d'empara corresponent, estimi que han estat dictades amb violació d'algun dret fonamental.

Article 89.

1. El Consell Superior de la Justícia com a òrgan de representació, govern i administració de l'organització judicial, vetlla per la independència i el bon funcionament de la Justícia. Tots els seus membres seran de nacionalitat andorrana.

2. El Consell Superior de la Justícia es compon de cinc membres designats entre andorrans majors de vint-i-cinc anys i coneixedors de l'Administració de Justícia, un per cada Copríncep, un pel Síndic General, un pel Cap de Govern i un pels Magistrats i Batlles. El seu mandat és de sis anys i no poden ser reelegits més d'una vegada consecutiva. El Consell Superior de la Justícia és presidit per la persona designada pel Síndic General.

3. El Consell Superior de la Justícia nomena els Batlles i Magistrats, exerceix sobre ells la funció disciplinària i promou les condicions perquè l'Administració de Justícia disposi dels mitjans adients per al seu bon funcionament. Amb aquesta darrera finalitat podrà emetre informes amb motiu de la tramitació de les lleis que afectin la Justícia o per donar compte de la situació d'aquesta.

4. La Llei Qualificada sobre la Justícia regularà les funcions i competències d'aquest Consell Superior.

Article 90.

1. Tots els Jutges, independentment de la seva categoria, seran nomenats per a un mandat renovable de sis anys, entre persones titulades en Dret que comptin amb aptitud tècnica per a l'exercici de la funció jurisdiccional.

2. Els Presidents del Tribunal de Batlles, del Tribunal de Corts i del Tribunal Superior de la Justícia són designats pel Consell Superior de la Justícia. La durada del seu mandat i les condicions d'elegibilitat seran determinades per la Llei Qualificada esmentada a l'article 89.4 de la Constitució.

Article 91.

1. El càrrec de Jutge és incompatible amb qualsevol altre càrrec públic i amb l'exercici d'activitats mercantils, industrials o professionals. Els Jutges són remunerats únicament a càrrec dels pressupostos de l'Estat.

2. Durant el seu mandat, cap Jutge no pot ésser amonestat, traslladat, suspès en les seves funcions o separat del seu càrrec si no és com a conseqüència de sanció imposada per haver incorregut en responsabilitat penal o disciplinària, mitjançant un procediment regulat per la Llei Qualificada i amb totes les garanties d'audiència i defensa. La mateixa llei regularà també els supòsits de responsabilitat civil del Jutge.

Article 92.

D'acord amb les lleis i sense perjudici de les responsabilitats personals dels qui els causin, l'Estat repararà els danys originats per error judicial o pel funcionament anormal de l'Administració de Justícia.

Article 93.

1. El Ministeri Fiscal té la missió de vetllar per la defensa i aplicació de l'ordre jurídic i per la independència dels tribunals i de promoure davant d'aquests l'aplicació de la llei per a la salvaguarda dels drets dels ciutadans i la defensa de l'interès general.
2. El Ministeri Fiscal es compon de membres nomenats pel Consell Superior de la Justícia a proposta del Govern, amb mandats renovables de sis anys, entre persones que reuneixin les condicions per a ésser nomenades Jutge. El seu estatut jurídic serà regulat per llei.
3. El Ministeri Fiscal, dirigit pel Fiscal General de l'Estat, actua d'acord amb els principis de legalitat, unitat i jerarquia interna.

Article 94.

Els Jutges i el Ministeri Fiscal dirigeixen l'acció de la policia en matèria judicial segons el que estableixin les lleis.

TITOL VIII. DEL TRIBUNAL CONSTITUCIONAL

Article 95.

1. El Tribunal Constitucional és l'interpret suprem de la Constitució, actua jurisdiccionalment i les seves sentències vinculen els poders públics i els particulars.
2. El Tribunal Constitucional aprova el seu propi reglament i exerceix la seva funció sotmès únicament a la Constitució i la Llei Qualificada que el reguli.

Article 96.

1. El Tribunal Constitucional es compon de quatre Magistrats constitucionals, designats entre persones de reconeguda experiència jurídica o institucional, un per cadascun dels Coprínceps i dos pel Consell General. El seu mandat té una durada de vuit anys i no és renovable per períodes consecutius. La renovació del Tribunal Constitucional es farà per parts. El règim d'incompatibilitats serà regulat per la Llei Qualificada a que fa referència l'article anterior.
2. És presidit cada dos anys pel Magistrat al qual correspongui l'esmentada presidència segons torn rotatori.

Article 97.

1. El Tribunal Constitucional adopta les seves decisions per majoria de vots. Les deliberacions i els vots són secrets. El ponent, sempre designat per sorteig, té vot de qualitat en cas d'empat.
2. Les sentències que estimin parcialment o totalment la demanda han d'especificar, d'acord amb la Llei Qualificada, l'àmbit i extensió dels seus efectes.

Article 98.

El Tribunal Constitucional coneix:

- a) Dels processos d'inconstitucionalitat contra les lleis, els decrets legislatius i el Reglament del Consell General.
- b) Dels requeriments de dictamen previ d'inconstitucionalitat sobre lleis i tractats internacionals.

c) Dels processos d'empara constitucional.

d) Dels conflictes de competències entre els òrgans constitucionals. A aquests efectes, es consideren òrgans constitucionals els Coprínceps, el Consell General, el Govern, el Consell Superior de la Justícia i els Comuns.

Article 99.

1. Poden interposar recurs d'inconstitucionalitat contra les lleis i els Decrets Legislatius una cinquena part dels membres del Consell General, el Cap de Govern i tres Comuns. Una cinquena part dels membres del Consell General pot interposar recurs d'inconstitucionalitat contra el Reglament de la Cambra. El termini d'interposició de la demanda és de trenta dies des de la data de publicació de la norma.

2. La interposició del recurs no suspèn la vigència de la norma impugnada. El Tribunal haurà de dictar sentència en el termini màxim de dos mesos.

Article 100.

1. Si en la tramitació d'un procés un tribunal té dubtes raonables i fonamentats sobre la constitucionalitat d'una llei o d'un decret legislatiu que sigui d'aplicació imprescindible per a la solució de la causa, formularà escrit davant del Tribunal Constitucional demanant el seu pronunciament sobre la validesa de la norma afectada.

2. El Tribunal Constitucional podrà no admetre la tramitació de l'escrit sense recurs posterior. En cas d'admissió dictarà sentència en el termini màxim de dos mesos.

Article 101.

1. Els Coprínceps, en els termes de l'article 46.1.f), el Cap de Govern o una cinquena part dels membres del Consell General, poden requerir dictamen previ d'inconstitucionalitat sobre els tractats internacionals abans de la seva ratificació. Aquest procediment tindrà caràcter preferent.

2. La resolució estimatòria d'inconstitucionalitat impedirà la ratificació del tractat. En tot cas, la celebració d'un tractat internacional que contingui estipulacions que contradiguin la Constitució exigirà la reforma prèvia d'aquesta.

Article 102.

Contra els actes dels poders públics que lesionin drets fonamentals, estan legitimats per demanar empara davant el Tribunal Constitucional:

a) Els qui hagin estat part o siguin coadjuvants en el procés judicial previ al que es refereix l'article 41.2 d'aquesta Constitució.

b) Els qui tinguin un interès legítim en relació a disposicions o actes sense força de llei del Consell General.

c) El Ministeri Fiscal en cas de violació del dret fonamental a la jurisdicció.

Article 103.

1. El conflicte entre els òrgans constitucionals es plantejarà quan un d'ells al·legui l'exercici il·legítim per l'altre de competències que li són constitucionalment atribuïdes.

2. El Tribunal Constitucional podrà suspendre amb caràcter cautelar els efectes de les normes o actes impugnats i, en el seu cas, ordenar el cessament de les actuacions que han donat lloc al conflicte.

3. La sentència determinarà i atribuirà a una de les parts la competència en litigi.

4. L'inici d'un conflicte de competències impedeix el plantejament de la qüestió davant l'Administració de Justícia.

5. La llei regularà els supòsits en els quals el conflicte es plantegi per raó del no exercici de les competències que els òrgans mencionats tenen atribuïdes.

Article 104.

Una Llei Qualificada regularà l'estatut jurídic dels membres del Tribunal Constitucional, els processos constitucionals i el funcionament de la institució.

TITOL IX. DE LA REFORMA CONSTITUCIONAL

Article 105.

La iniciativa de reforma de la Constitució correspondrà als Coprínceps conjuntament o a una tercera part dels membres del Consell General.

Article 106.

La reforma de la Constitució requerirà l'aprovació del Consell General per una majoria de dues tercers parts dels membres de la Cambra. Immediatament després la proposta serà sotmesa a referèndum de ratificació.

Article 107.

Superats els tràmits de l'article 106, els Coprínceps sancionaran el nou text constitucional per a la seva promulgació i entrada en vigor.

DISPOSICIO ADDICIONAL PRIMERA

La Constitució dóna mandat al Consell General i al Govern perquè, amb l'associació dels Coprínceps, proposi negociacions als Governos d'Espanya i de França amb l'objectiu de signar un Tractat Internacional trilateral per establir el marc de les relacions amb els dos Estats veïns sobre la base del respecte a la sobirania, independència i integritat territorial d'Andorra.

DISPOSICIO ADDICIONAL SEGONA

L'exercici de la funció de representació diplomàtica d'un Estat a Andorra és incompatible amb l'exercici de qualsevol altre càrrec públic.

DISPOSICIO TRANSITORIA PRIMERA

1. El mateix Consell General que ha aprovat la present Constitució obrirà un període extraordinari de sessions, per tal d'aprovar, almenys, el Reglament del Consell General i les lleis qualificades referents al règim electoral, les competències i el sistema de finançament dels Comuns, la Justícia i el Tribunal Constitucional. Aquest període de sessions finalitzarà el dia 31 de desembre de 1993.

2. En aquest període, que comença el dia hàbil següent al de la publicació de la Constitució, el Consell General no podrà ser dissolt i exercirà totes les facultats que constitucionalment li corresponen.

3. El dia vuit de setembre de 1993, festa de la Mare de Deu de Meritxell, el Síndic General convocarà eleccions generals, que se celebraran dins de la primera quinzena del mes de desembre d'aquest mateix any.

4. La finalització d'aquest període de sessions implicarà la dissolució del Consell General i el cessament del Govern, que seguirà en funcions fins a la formació del nou, d'acord amb la Constitució.

DISPOSICIO TRANSITORIA SEGONA

1. La Llei Qualificada relativa a la Justícia preveurà, amb esperit d'equilibri, la designació de Jutges i Fiscals procedents dels Estats veïns mentre no sigui possible fer altrament. Aquesta llei, així com la del Tribunal Constitucional, regularan el règim de nacionalitat per als Jutges i Magistrats que no siguin andorrans.

2. La Llei Qualificada de la Justícia habilitarà així mateix el règim transitori de continuïtat en el càrrec d'aquells jutges que, en el moment de la seva promulgació, no tinguin la titulació acadèmica prevista en aquesta Constitució.

3. L'esmentada Llei Qualificada de la Justícia preveurà els sistemes d'adaptació dels processos i causes pendents al sistema judicial i processal previst en aquesta Constitució, per tal de garantir el dret a la jurisdicció.

4. Les lleis i normes amb força de llei vigents en el moment de la creació del Tribunal Constitucional, podran ésser objecte de recurs directe d'inconstitucionalitat dins d'un termini de tres mesos, a partir de la presa de possessió dels Magistrats constitucionals. Els subjectes legítimats per interposar-lo són els previstos en l'article 99 de la Constitució.

5. Durant el primer mandat subsegüent a l'entrada en vigor de la Constitució, els representants dels Coprínceps en el Consell Superior de la Justícia podran no ésser andorrans.

DISPOSICIO TRANSITORIA TERCERA

1. Els serveis institucionals dels Coprínceps, les competències i funcions dels quals han estat encomanades per aquesta Constitució a altres òrgans de l'Estat, seran objecte de traspàs als òrgans mencionats. Amb aquesta finalitat, es constituirà una comissió tècnica formada per un representant de cada Copríncep, dos del Consell General i dos del Govern que prepararà i adreçarà un informe al Consell General perquè, en el període esmentat en la Disposició Transitòria Primera, s'adoptin les disposicions necessàries per a fer efectius els traspàsos.

2. La mateixa comissió prendrà les disposicions necessàries per posar els serveis de policia sota l'autoritat exclusiva del Govern en el termini de 2 mesos a partir de l'entrada en vigor de la Constitució.

DISPOSICIO DEROGATORIA

Amb l'entrada en vigor d'aquesta Constitució queden derogades totes les normes anteriors en allò que la contradiguin.

DISPOSICIO FINAL

La Constitució entra en vigor el dia de la seva publicació en el Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

I nosaltres els Coprínceps, després que el Consell l'ha adoptat en sessió solemne celebrada el dia....., i que el Poble Andorrà l'ha aprovat en referèndum celebrat el dia....., la fem nostra, la ratifiquem, la sancionem i promulguem i, per a general coneixement, n'ordenem la publicació.

Casa de la Vall,

El M.I. Sr. Síndic General:

"Gràcies al Sr. Secretari per la lectura del text constitucional.

Com he dit al començar la sessió, els membres de la Comissió constituent us faran una breu exposició dels diferents títols i apartats constitucionals.

Donaré la paraula al Sr. Albert Gelabert, que en farà la introducció."

El M.I. Sr. Albert Gelabert:

"Gràcies, Sr. Síndic.

Les circumstàncies polítiques del nostre país han volgut que personalment tingués l'oportunitat de viure de molt a prop les negociacions d'aquest projecte de Constitució, en el si de la Comissió Tripartida, formada per les delegacions del M.I. Consell General i dels Excms. Srs. Coprínceps, des del dia en què es varen iniciar formal i oficialment el dia 12 d'abril de 1991, fins al dia de la seva finalització el dia 21 de desembre de 1992.

Estic ben segur que aquest projecte de Carta Magna, que avui tenim a les mans, no hauria estat el mateix si l'únic autor hagués estat la Comissió del Consell General. Ha estat un procediment atípic o inhabitual i en el transcurs de la negociació, s'han hagut de fer compatibles els termes de "sobirania popular", de la qual el poble andorrà n'és l'únic dipositari, amb el que en podríem dir "poder històric" dels Coprínceps, en un règim o sistema parlamentari, seguint el parer d'aquest Consell General i crec, també, el parer d'una gran majoria dels andorrans.

Com ja s'ha dit en repetides ocasions, en aquesta sala i també en altres llocs, aquest projecte de Constitució no és patrimoni en concret de ningú, solament ho serà del poble andorrà, el dia que aquest, en exercici de la seva sobirania, el ratifiqui a través del referèndum.

La negociació del projecte de text, ha tingut dues vessants que cal diferenciar, la negociació amb els Coprínceps, i la que en podem dir negociació interna, o sigui, la delimitació de competències entre els òrgans institucionals: Consell General, Govern i Comuns.

En la redacció, hi han hagut dues etapes també ben diferenciades: la de la legislatura anterior, a partir de l'acord unànime del Consell General del 18 de juny de 1990, etapa que va finalitzar amb l'autodissolució del Consell General el 30 de gener de 1992; i la de l'actual Consell General, que va ser elegit com a Consell constituent i que es va autoproclamar com a tal en la seva sessió del 5 de juny del passat any 92.

Vull aprofitar aquesta ocasió, abans que el Consell General procedeixi al debat i a la votació del projecte de Carta Magna, per deixar pública constància del reconeixement a l'anterior legislatura i d'una manera especial a la Comissió constituent, que malgrat les divergències polítiques, a nivell constitucional es va fer sempre un gran esforç, per part de la majoria i de la minoria d'aquell moment, per arribar al consens necessari, malgrat la crispació política del moment, perquè el projecte d'una Constitució escrita per a Andorra pogués esdevenir una realitat, deixant preestablerts els grans eixos del text actual.

Al llarg d'aquesta negociació i discussió a tres bandes, penso que no cal amagar a ningú que hi han hagut moments de desànim, moments de preocupació i, en general, moments difícils per a tothom, sobretot per aquells que n'han tingut, d'alguna manera, una responsabilitat més directa.

A nivell intern de la Comissió Especial encarregada del Procés Constituent d'aquest Consell General, finalment, i com en tota democràcia, ha prevalgut l'opinió de la majoria, en els pocs punts, també cal dir-ho, que no s'ha pogut assolir la unanimitat.

Si el projecte de Constitució és finalment ratificat de manera majoritària pels andorrans, en el referèndum com espero, no serà pas cap remei miraculós, ni la pedra filosofal que solucionarà tots els nostres problemes i els nostres mals, però sí que serà l'instrument que deixarà exclusivament al nostre abast, d'una manera democràtica, l'adopció de totes aquelles mesures que es creguin necessàries per aconseguir els objectius que l'Estat andorrà prede-termini. Això sí, i també cal dir-ho, amb absoluta responsabilitat, sense poder culpar o responsabilitzar a ningú dels nostres encerts o de les nostres errades, en contraposició a la situació actual.

Finalment avui, la Comissió Especial encarregada del Procés Constituent, creiem que respectant en tot moment l'encàrrec que el Consell General li va efectuar, ha finalitzat el treball encomanat el dia 5 de juny de 1992, i el sotmet a la consideració del Ple del Consell General.

Si aquest projecte de text mereix l'aprovació del Consell General i finalment és confirmat pel poble andorrà, en el referèndum, la Comissió o les Comissions a qui escaigui, hauran de presentar a aquesta Sala els projectes de Llei que les Disposicions Transitòries estableixen.

I ja per acabar, sols em resta reiterar el meu desig de que el projecte de Constitució escrita per Andorra, arribi a bon port.

És tot de moment, gràcies."

El M.I. Sr. Miquel Aleix:

"Mercès, Sr. Síndic.

Avui, veritablement, és per a mi una satisfacció de tornar aquí, davant del M.I. Consell General, després d'haver rebut el dia 5 de juny de l'any passat el mandat, en col.laboració amb els restants companys de la Comissió Constitucional i amb la Sindicatura, de negociar, de manera tripartida, aquest text, aquest avantprojecte que avui presentem al Ple, el qual espero que serà ratificat de manera unànime; si més no, per una gran majoria dels presents.

És essencial, i crec que val la pena remarcar-ho, que la Comissió va rebre un mandat precís i concís del Consell General. Aquest era, en els punts essencials, que Andorra esdevingui un estat de dret, un veritable estat de dret; que la sobirania emani del poble; que

hi hagi una divisió territorial en set Parròquies; i que es reconeixin en el text constitucional les garanties, els drets fonamentals de la persona.

Crec que dins aquests eixos essencials o principals, la Comissió de la qual formo part va negociar, de manera difícil i no gens fàcil amb les delegacions dels Coprínceps, el text que avui presentem a l'aprovació d'aquesta Cambra, el qual no solament no vulnera en cap moment cap d'aquests grans principis, sinó que els reconeix totalment, si bé, com tot text negociat en el si d'una comissió tripartida i tan extens com aquest, moltes vegades és difícil de no tenir un recel, una recança en qualsevol dels seus articles.

Crec que el que sí que és essencial, i avui penso que és el que aquesta M.I. Assemblea farà, és ratificar el text, i no entrar a dir jo el ratifico però aquest, aquell o aquell altre article l'hauria fet, l'hauria negociat o l'hauria escrit d'una altra manera. Perquè el que sí que és voluntat i necessitat de tot legislador, malgrat entrar en el detall, és mirar la globalitat del text i veure el que ens aporta aquest text, el que guanyem a través d'ell. És per aquest motiu que penso, ratificant-me totalment amb el que acaba de manifestar el Sr. Gelabert, que és la voluntat de la Comissió l'haver treballat en aquest sentit, en el d'haver fet un text sense ultrapassar en cap moment el mandat rebut d'aquesta Assemblea.

Per això, aquesta Comissió el sotmet avui a la consideració del Ple, perquè el puguem aprovar i, posteriorment, el dia 14 de març, el poble el ratifiqui i es converteixi en text constitucional, és a dir, en la Llei de Lleis de tots i de cadascun de nosaltres, sense diferències, malgrat que, en el seu moment i com he dit anteriorment, hi hagi hagut dificultats en la negociació, les quals, però, han estat àmpliament superades. Crec que val la pena que passem una mica l'esponja sobre les dificultats de la negociació i partim de la base que avui comença una nova etapa històrica i, veritablement, un nou país. És amb aquesta satisfacció amb què em presento aquí, davant del Consell General, perquè crec que s'ha fet una bona feina i que cal veure-la en la seva globalitat i no el detall."

El M.I. Sr. Síndic General:

"Gràcies, Sr. Aleix.

Després d'aquestes consideracions de caràcter general que ens han fet el Sr. Albert Gelabert i el Sr. Miquel Aleix, passaré la paraula a la Sra. Maria Reig que ens parlarà, ja, del títol primer de la Constitució."

La M.I. Sra. Maria Reig:

"Companys,

Ara i aquí estem a punt d'aprovar un text constitucional que, si és ratificat pel poble andorrà, representarà una fita important en la nostra llarga història.

Ens podríem preguntar, per què és important la Constitució i quins canvis comportarà el text constitucional. La resposta pot ésser variada ja que, és obvi, que la Constitució és el punt de partida d'un nou sistema que defineix i, per tant, afecta molts àmbits dels nostres drets i les nostres obligacions.

Ara bé, el canvi més significatiu és, sens cap mena de dubte, el fet que la sobirania que avui es troba en mans dels Coprínceps passa, de ple, al poble andorrà.

L'acte de transferència d'aquesta sobirania s'efectuarà, en el moment que, un cop aprovada pel poble, els Coprínceps sancionin la Constitució, i representarà el pas del règim feudal a l'estat modern.

Serà un "petit gest" una simple signatura, però comportarà el pas més gran de la nostra història.

Tal com es defineix en el títol primer, i a partir de l'aprovació de la Constitució, la sobirania residirà en el poble. Així, a partir d'ara, els Coprínceps ja no ho seran per dret propi sinó per voluntat dels andorrans, i no tindran més prerrogatives que les que els concedeix la pròpia Constitució emanada del poble i a la que, com tots, han de sotmetre's.

És cert que Andorra ja tenia un "status" especial, és a dir, no era un règim feudal pur, ja que des de sempre i sota diferents noms ha tingut un Parlament, escollit sempre pel poble.

Ara bé, dit Parlament es trobava tutelat pels Coprínceps que eren els que sense sotmetre's a les lleis emanades del poble andorrà tenien l'última paraula.

A partir d'aquest moment aquesta tutela desapareix. Això és el fet més important que se'n despendrà de l'aprovació d'aquesta Constitució i que, per si sol, ja motiva la seva aprovació.

A partir d'ara els andorrans serem completament lliures per regir el nostre destí i també serem els únics responsables de les nostres decisions.

La titularitat d'aquesta sobirania es posa, especialment de manifest en el títol IX on queda molt clar que el poble és l'únic habilitat per portar a terme la reforma de la Constitució quan així ho cregui oportú.

A alguns conciutadans pot fer respecte aquest canvi. No hem d'espantarnos. Si els andorrans, al llarg de la història, hem demostrat abastament que sabem regir amb seny la nostra comunitat, ara, a més, podrem ordenar el nostre futur sense condicionaments i forjarlo amb serena responsabilitat, pas a pas.

La tasca que els nostres conciutadans van encomanar, en el seu dia, a aquest Consell constituent ja està realitzada. Creiem que ara, a nosaltres ja no ens pertoca dir moltes més paraules.

Ara, la paraula, la té el poble sobirà d'Andorra."

El M.I. Sr. Síndic General:

"Gràcies, Sra. Maria Reig.

Ara, passaré la paraula al Sr. Ladislau Baró, que definirà el model d'estat que dibuixa aquest text constitucional."

El M.I. Sr. Ladislau Baró:

"Gràcies, Sr. Síndic.

D'entrada vull assenyalar, com ho han fet els altres companys, que és per a mi un motiu de gran satisfacció el poder assistir avui a aquesta sessió del Consell General en la qual, el Ple del mateix, adoptarà el projecte de Constitució del Principat d'Andorra.

En aquesta línia de satisfacció, voldria esbossar el model d'estat o la noció d'estat que el projecte elaborat per la Comissió Tripartida dibuixa i pretén assolir.

De fet, allò que pot centrar el tema ve donat pel plantejament clàssic de la divisió de poders, a la manera de Montesquieu, i pel plantejament de la delimitació de competències. Aquest és un tema que es va fixar com un dels grans objectius del procés de reforma de les institucions iniciat a mitjans dels anys 70; era, per tant, un dels grans reptes de la vida social i política del nostre país.

Es van anar fent passes, passes molt importants en aquest sentit. Però pensem que amb aquest text constitucional aquest procés queda tancat, com a mínim, durant un període de temps significatiu.

D'altra banda, cal assenyalar que la Constitució no es refereix únicament a aquest procés de delimitació de competències sinó que, en certa forma, el transcendeix, tal com ens ha explicat la Sra. Maria Reig. Allò realment important és aquesta recepció de sobirania que el poble andorrà fa en relació al mapa de poder que teníem a Andorra fins ara.

Per tant, cal assenyalar que és especialment significatiu el nou règim polític que queda dibuixat, règim polític que la pròpia Constitució defineix com a Coprincipat parlamentari.

Hi ha diverses institucions claus; hi ha diverses figures que tenen una gran transcendència política. El nou Consell General esdevé un parlament sobirà que tindrà la plena facultat i potestat legislatives. Això és especialment important per al nostre país. El Consell General serà, doncs, l'encarregat d'elaborar les lleis, les quals, ara sí, seran l'autèntica expressió de la voluntat general.

A la vegada, es configura un Govern que tindrà la plena capacitat de dirigir la política nacional. Aquest fet serà també importantíssim en el moment de prendre decisions transcendents per assegurar la governabilitat del país. Entre aquests dos òrgans, Consell General i Govern, no només figurarà aquesta separació formal de poders a la que fèiem al·lusió, sinó que també hi haurà mecanismes de control, de col·laboració i de diàleg.

És a dir, que no es tractarà d'establir només una veritable separació de poders. El que no hi haurà més és confusió de poders; per contra, sí que hi haurà mecanismes de control i mecanismes de col·laboració.

El Consell General per un costat, el Govern per un altre; dues institucions importantíssimes. Però, d'altra banda, voldria referir-me també a una institució que amb el text constitucional adquireix també una rellevància molt important: es tracta de la Parròquia.

La Parròquia té una definició molt clara i molt present en diversos apartats de la Constitució: en primer lloc, en el títol I, aquell que defineix veritablement els elements bàsics que constitueixen l'Estat andorrà. El títol I ens diu que Andorra està integrada per Parròquies. Per tant, en el títol més important de la Constitució, la Parròquia assoleix una definició com a element integrador del Principat d'Andorra.

D'altra banda, aquesta definició que la Constitució fa de la Parròquia no s'esgota en el títol I, sinó que en el títol IV, que és el que fa referència al Consell General -el que nosaltres entenem que és l'òrgan més important de la futura vida política andorrana-, la Parròquia hi té una presència determinant en el moment d'estructurar la seva composició de forma paritària, juntament amb la població nacional -per tant, aquí s'introdueix el principi democràtic de representació de la població-.

I per acabar d'omplir aquesta definició que la Constitució fa de la Parròquia, cal anar al títol VI del text, cal esmentar l'estructura territorial, cal fer referència als Comuns i cal recordar l'ampli llistat de competències que la Constitució atorga als Comuns.

En aquest sentit, pensem que l'autonomia dels mateixos, a nivell competencial i a nivell financer, queda garantida de forma plena. Jo diria que, a partir d'ara, moltes de les coses que afecten a la Parròquia es podran decidir des de la pròpia Parròquia; i, això, és molt important.

Aquest és, de manera ràpida, el passeig que podem fer per aquelles parts de la Constitució, importantíssimes parts, destinades a explicar la presència política que la Parròquia tindrà en el nou model d'estat que estem construint.

Poca cosa més podria afegir en aquest sentit. En tot cas, i per cloure la breu exposició sobre la Parròquia, remarcar aquest doble paper polític i administratiu i, a la vegada, aquest element integrador de l'Estat andorrà que actua com a compendi de la definició de la Parròquia.

Queda una última institució per tractar, si bé no em pertoca a mi esgotar el tema del model d'estat. Resta, com deia, l'apartat importantíssim dels Coprínceps. Aquests són, de forma indivisa, els Caps d'estat i actuen, a la vegada, com a elements de garantia de la sobirania i de la independència d'Andorra.

L'esforç negociador de la Comissió Constitucional ha estat adreçat a aconseguir que la sobirania resideixi en el poble andorrà i, a la vegada, fer-la compatible amb el paper de garant que s'atorga a la figura dels Coprínceps. Pensem que, en aquest sentit, s'ha assolit un equilibri important i hem aconseguit, de la mateixa manera que amb la Parròquia, trobar un equilibri molt important entre el que és la tradició i el que és la modernitat.

La noció global que voldria que en quedés d'aquesta valoració del model d'estat -que avui tinc el plaer d'oferir al Ple del Consell General-, ve donada per aquest sentit d'equilibri. Pensem que hem fet un text modern, un text que afavorirà la governabilitat del país. A la vegada, també, pensem que hem fet un text que entronca amb la nostra tradició i ho fa, precisament i per damunt de tot, a través d'aquestes dues institucions tan importants que són la Parròquia i els Coprínceps.

Són institucions velles però, contràriament al que pugui semblar, no són institucions que hagin perdut capacitat. Al contrari. Paradoxalment, essent institucions velles, són institucions modernes perquè el seu funcionament permet avançar en una de les línies de la teoria democràtica moderna, la teoria del contrapès, del contrapoder, de l'equilibri, en definitiva.

Per tant, pensem que el model d'estat que aquí hem dibuixat, és un model d'estat compensat que assegura un equilibri que pot durar molt. O més ben dit, un sistema d'equilibris que pot durar molt al llarg del temps i aquesta és, segurament, una de les grans virtualitats del projecte de Constitució que avui el Consell hauria d'adoptar, segons el meu criteri, per unanimitat o, si no pot ser, per una molt àmplia majoria.

Moltes gràcies, Sr. Síndic."

El M.I. Sr. Síndic General:

"Gràcies al Sr. Ladislau Baró.

Per acabar de configurar el model d'estat que recull el text constitucional, passaré la paraula al Sr. Enric Casadevall."

El M.I. Sr. Enric Casadevall:

"Completant una mica l'explicació del Sr. Baró, parlaré del que se'n diu el tercer poder.

La regulació constitucional del Poder Judicial és un dels problemes més sensibles d'un estat de dret.

Dels tres poders de l'estat no és ni menys important ni menys útil que els altres dos: el Poder Legislatiu i el Poder Executiu, malgrat tenir menys presència pública i menor incidència en els mitjans de comunicació.

Per més bona que sigui una legislació, pot esdevenir inoperant sense una bona justícia que vigili el seu compliment. Per altra part, les actuacions de l'administració han de quedar, també, sota el control dels Jutges que vetllaran amb rigor per evitar i castigar el menyspreu a les lleis i a l'abús de poder.

La Justícia és útil si és eficient; una justícia lenta perd credibilitat.

El títol VII del projecte de Constitució expressa de manera sistemàtica les noves prioritats. D'una banda, la Justícia s'administra en nom del poble andorrà. D'altra, es garanteix la independència i la inamobilitat del jutges que queden sotmesos únicament a la Constitució i a la llei, com a protecció per a un bon exercici de la funció jurisdiccional, la delicada funció de jutjar.

La Llei Qualificada que aquest mateix Consell haurà de votar, desenvoluparà l'organització material de l'Administració de Justícia.

La Constitució preveu una estructura funcional que eviti innecessàries lentituds i burocràcies. Batlles, Tribunal de Batlles, Tribunal de Corts i Tribunal Superior de Justícia són els òrgans que exerceixen aquesta funció, d'acord amb les normes processals que desenvolupi la Llei Qualificada.

El Consell Superior de la Justícia, com a òrgan de representació, govern i administració de l'organització judicial tindrà garantida la seva independència per la Llei Qualificada del Poder Judicial.

La Constitució preveu els mecanismes de designació dels jutges, la durada del seu càrrec, i el règim d'incompatibilitats.

També preveu el text la figura del Ministeri Fiscal, el seu nomenament i les seves funcions.

Finalment, el Tribunal Constitucional és l'òrgan que clou el sistema polític al ser la suprema garantia del futur ordenament andorrà.

La inexistència d'una institució similar al Principat, ha fet que fos una de les institucions futures que més expectació ha generat durant tota la negociació. Evidenciada la necessitat d'una institució capaç de fer respectar la Constitució i de pronunciar-se sobre diversos litigis, es va optar, finalment, per un òrgan "ad hoc", i per això el text proposa un Tribunal Constitucional especialitzat.

La Constitució defineix la seva naturalesa i funció essencial: intèrpret suprem de la Constitució, precisant que actua jurisdiccionalment i les seves decisions tenen caràcter de sentència immediatament vinculant.

Els seus membres, que són designats a parts iguals entre els Coprínceps i el Consell General, tenen garantida la seva independència funcional (el seu mandat té una durada de vuit anys i no és renovable per períodes consecutius, i les deliberacions i els vots són secrets), així com la seva inamobilitat, excepte per als casos disciplinaris que prevegi la Llei Qualificada.

Les seves funcions són clàssiques i necessàries per al bon funcionament del règim polític andorrà: processos d'inconstitucionalitat contra les lleis i normes amb rang de llei; dictamen previ d'inconstitucionalitat contra lleis i tractats internacionals; conflictes de competències entre òrgans de l'estat, entenen per tals els Coprínceps, el Consell General, el Govern, el Consell Superior de la Justícia i els Comuns; els processos d'empara constitucional; i els supòsits d'actuació d'un tribunal ordinari en els termes de l'article 100.

Finalment, per tal d'evitar l'abús del Tribunal Constitucional, o la seva utilització sistemàtica per paraitzar el funcionament institucional, aquest podrà no admetre a tràmit determinades iniciatives, en els termes que prevegi la Llei Qualificada que el reguli.

És tot, gràcies."

El M.I. Sr. Síndic General:

"Gràcies, Sr. Enric Casadevall.

Passarem la paraula al Sr. Jaume Bartumeu que us parlarà de les implicacions que el text constitucional pot introduir en el reconeixement internacional d'Andorra.

El Sr. Bartumeu té la paraula."

El M.I. Sr. Jaume Bartumeu:

"Gràcies, Sr. Síndic.

De tota aquesta estructura, o nova estructura institucional que els companys de la Comissió constituent han estat explicant, d'aquesta nova organització dels poders, especialment, de la que acaben de parlar el Ladislau Baró i l'Enric Casadevall, vam arribar a una situació que s'havia definit com la clau de volta de la negociació: quin era el paper dels Coprínceps, no solament dins l'estructura institucional sinó en relació a la presència exterior de l'Estat andorrà.

Els andorrans vam haver d'intentar trobar -i pensem que amb aquesta text ho hem trobat-, un acord que permetés, a un país petit com el nostre, mantenir el principi inalienable -el qual també s'ha explicat abans aquí-, de que la sobirania emana del poble i que, per tant, esdevenint "amos" a casa nostra podíem decidir lliurement el nostre futur i les nostres relacions, d'estat a estat, amb els països veïns i amb el conjunt de la comunitat internacional però, especialment, per la nostra situació geogràfica, amb la Comunitat Europea o amb els països d'Europa i, per altra banda, amb la voluntat de mantenir aquest contrapoder i aquesta autoritat equilibradora i moderadora, mantenir una presència dels Coprínceps que no fos una hipoteca o que no suposés un menyscapte per a l'autonomia o per a la capacitat d'autogovern dels andorrans.

Per tant, i curiosament, bona part de la negociació estava centrada més en el capítol 3 del títol IV, que és el capítol que fa referència al Consell General en relació als tractats internacionals.

Penso que aquí hem de destacar tres aspectes cabdals. El primer seria que l'afirmació d'independència i sobirania que es fa al títol I de la Constitució, on es diu que som un estat, s'ha aconseguit traduir en tot l'apartat dels tractats internacionals. El títol, tal com es presenta avui al Consell General, permetrà que els andorrans, mitjançant el Govern que es doni lliurement i el Consell que controlarà des del Parlament l'activitat d'aquest Govern, podran anar a Europa i podran decidir el futur del país, sobretot en el camp econòmic, amb total i plena independència i autonomia.

El segon aspecte, era la voluntat de mantenir l'equilibri i el bon veïnatge amb els dos estats veïns. Sabem que aquesta és la clau també del futur i de la independència i prosperitat d'Andorra. Aquesta voluntat es tradueix en diferents afirmacions constitucionals; afirmació del principi que no es vol de cap manera alterar el tradicional equilibri entre un i altre gran estat veí i, a la vegada -i aquest és el tercer gran punt cabdal-, al meu entendre, hi havia la voluntat de mantenir la paritat entre els dos Coprínceps.

Sabem que l'afirmació constitucional s'havia de reforçar perquè la situació personal i institucional originària de cadascun dels nostres dos Coprínceps és desigual en la seva capacitat institucional exterior al Principat. Per tant, calia que féssim aquesta afirmació constitucional de voluntat absoluta que mai es pogués alterar la paritat entre els Coprínceps. Dient-ho més clarament, que el Copríncep Episcopal tingués la tranquil·litat que els andorrans volíem que hi hagués aquesta absoluta paritat, pel fet que l'altre Copríncep té al seu darrera, originàriament, un estat, cosa que no té el nostre Copríncep Bisbe.

Per aquest punt precís, que era essencial en la negociació, el que s'ha fet és plantejar l'associació dels Coprínceps al procés de negociació de determinats tractats internacionals que afecten les relacions amb els països veïns. És important també dir "determinats", perquè vol dir que no serà en tots els tractats que el Govern andorrà, l'Estat andorrà, faci amb Espanya i França que els dos Coprínceps hauran d'intervenir en la negociació.

Però un dels articles més importants -pensem nosaltres- d'aquesta Constitució és l'article 66, que assenta el principi que, en determinades i limitades matèries, que són les que tinguin a veure amb la seguretat i defensa de l'Estat andorrà, amb la integritat del territori andorrà, amb acords o convenis de representació diplomàtica i consular i, finalment, amb tot el que sigui auxili judicial i penitenciari, els dos Coprínceps figuraran en la comissió negociadora del Govern andorrà. A més, la seva participació no serà únicament d'assistència tècnica, sinó que en el moment en què el Govern andorrà vulgui concloure la fase de negociació governamental d'un tractat internacional -prèvia, evidentment, a la ratificació parlamentària-, l'acord de cadascun dels Coprínceps serà necessari dins la negociació andorrana.

Dit altrament, si un Copríncep considera lesiu per a l'interès superior d'Andorra determinada conclusió d'un tractat, d'entre els que he anomenat fa un moment, aquest tractat no podrà anar més endavant i el Govern haurà de renegociar-lo.

Aquest és el resultat. Creiem que és un bon resultat, perquè manté l'equilibri de poders, ajuda a preservar la independència d'Andorra i permet que els andorrans puguin anar a Brussel·les i a Strasbourg amb plenitud i sobirania, sense necessitat d'adjuncions, de controls

o d'hipotètics valedors a l'hora d'anar a negociar el futur econòmic el qual, com sabem, avui en dia no està tancat a casa nostra, sinó que està íntimament lligat amb la relació que aconseguirem mantenir i desenvolupar amb la Comunitat Europea.

Gràcies."

El M.I. Sr. Síndic General:

"Gràcies, Sr. Jaume Bartumeu.

Com a cloenda de les intervencions de la Comissió Constitucional, passaré la paraula al company Albert Pujal".

El M.I. Sr. Albert Pujal:

"En el decurs dels segles, el poble andorrà ha sabut en cada moment adequar els seus mecanismes de Govern a les necessitats que s'anaven plantejant.

Però, si s'han de buscar semblances amb la situació d'ara, les trobem en els temps de la Nova Reforma (que en aquell moment també se'n va dir Constitució de la República), però que en realitat era un carta atorgada.

Pels anys de la reforma del 1866, canvis en la societat andorrana i influències dels trasbalsaments en el món exterior havien provocat un anacronisme de les institucions respecte a la realitat.

Avui, ens trobem davant d'una situació molt semblant, però el document que anem a aprovar té, al meu entendre, el gran benefici de que és fruit d'un pacte. Hi ha hagut consentiment en el si de la Comissió Tripartida on estaven representats els òrgans actuals de poder a Andorra. Aquest pacte ha portat a un document d'equilibri, on cadascú pot trobar representades les seves particulars sensibilitats. Però tan com la lletra del document el que en definitiva decidirà sobre el seu encert serà la voluntat política d'aquells que n'hauran d'assumir les responsabilitats sobre la seva aplicació.

En tot procés de canvi, ja sigui polític o social, hi ha tot un món que comença que mai entén prou bé el món que s'acaba. La voluntat dels dos en col.laborar és la que fa possible la convivència creadora.

Avui, hem de reconèixer que sense l'Andorra d'abans, la dels Pareatges, la del Consell de la Terra, la de la Nova Reforma i la de tants altres que abans han estat la sal d'aquesta terra, no seria possible aquesta Constitució que farà d'Andorra un país lliure i independent aprofitant aquest petit bocí del Pirineu.

Ara fa gairebé cinc quarts de segle, el dia 31 de maig de 1866 en aquesta mateixa Sala de Consell el Síndic Don Guillem es va adreçar al poble amb les següents paraules:

Culpa sirà de vosaltres mateixos si per la conservació i bon ús de les practicas y consuetuts antigas no sabeu elegir en lo sugcesiu representants de recte intenció i de voluntat ferma, ja que la unica novetat introduhida és fervos participar mes o menos directament en lo govern y administracio del pais i fervos moralment responsables del resultat.

Aquestes paraules, que si bé en el sentit no són aplicables avui, sí que són importants al meu entendre. Amb l'esperança de què puguem també transmetre al país una il.lusió, votaré SI a la Constitució, esperant que el poble també la farà seva per referèndum.

Gràcies."

El M.I. Sr. Síndic General:

"Gràcies, Sr. Albert Pujal.

Com he dit al començar la sessió, després de l'explicació per part dels membres de la Comissió constituent del text constitucional que se us acaba de presentar, obrirem el torn de preguntes i intervencions de la resta de companys del Consell.

Voldria que quedés ben clar per a tothom que aquestes intervencions es clouran amb la intervenció del Sr. Subsíndic i del Sr. Cap de Govern i procedirem, després d'una suspensió de la sessió, a la votació del text constitucional.

Demanaria, doncs, que si algú ha de formular alguna explicació de vot, ho faci amb anterioritat a la votació.

La resta de companys del Consell tenen la paraula."

El M.I. Sr. Robert Cassany:

"Gràcies, Sr. Síndic.

És amb una emoció mal continguda que prendré la paraula avui, perquè considero que aquest és un Consell que serà històric, ja que no poso en dubte en cap moment que aquest projecte de Constitució no obtingui el sí massiu d'aquesta Cambra.

Prendré, doncs, la paraula en nom dels Consellers d'Andorra la Vella, els qual valorem de manera molt positiva el projecte de Constitució que avui es sotmet a l'aprovació d'aquest Consell General.

Recordaré que el fracàs del procés de reforma de les institucions andorranes encetat l'any 1976 havia portat, amb l'aplicació del decret del 15 de gener del 1981, a un veritable cul de sac institucional.

Fou, precisament, amb la voluntat de recollir els anhels de la població andorrana d'aconseguir l'adequació de l'estat al món modern que el Consell General que enceta la seva legislatura el gener del 1990 va adoptar el dia 18 de juny del 1990, sota la Sindicatura Beal-Casal, un històric acord pel qual es llençava un procés constituent destinat a elaborar una proposta de Constitució -i aquí citaré el text-, que deia: "concertada amb els Coprínceps en el marc d'una Comissió Tripartida".

El text que hem pogut examinar i que avui es porta a la nostra aprovació, recull el conjunt d'aspiracions que ens van moure a presentarnos a les eleccions del 5 d'abril del 1992, amb la finalitat de poder participar activament en el que volíem que fos un veritable Consell constituent. Un Consell que havia de procurar que el procés de modernització i adaptació de l'Estat andorrà encetat l'any 1990 no s'aturés.

Efectivament, en la sessió extraordinària del dia 5 de juny de l'any passat, aquest mateix Consell General que es troba avui reunit va declarar-se Consell constituent -i torno a citar- "amb la finalitat d'esmerçar, de manera absolutament prioritària, tot el seu treball legislatiu a l'enllestiment del procés que ha de permetre l'adopció per referèndum del poble andorrà del text de la Constitució.

El mandat que el passat mes de juny vam donar a la Comissió encarregada del Procés Constituent ha estat dut a terme -i ho hem de dir- amb fidelitat i també, en els moments que ha convingut, amb molta fermesa.

Tenim davant nostre un text constitucional que permetrà als andorrans encarar, amb uns fonaments renovats i alhora reforçats, la gran tasca de consolidació de l'economia en un marc de llibertat i democràcia. Una tasca urgent i necessària per garantir que les futures generacions d'andorrans podran seguir mantenint i desenvolupant la nostra identitat nacional des de la independència i la sobirania que ens atorga aquesta Constitució.

Hi haurà qui podrà considerar que aquesta Constitució és millorable i que determinats aspectes o articles no l'acaben de convèncer o satisfer. A aquests andorrans de bona voluntat els demanem només que, a l'hora de prendre la seva decisió final, el dia del referèndum nacional, tinguin ben present que es tracta d'un projecte que ha estat negociat a tres bandes a partir d'una situació de sortida que era el poder absolut dels Coprínceps.

És precisament perquè hem considerat d'on venim i on hem arribat que els Consellers Generals d'Andorra la Vella ens manifestem satisfets del resultat aconseguit.

Hem assentat les bases perquè la Constitució esdevingui la casa comuna de tots els andorrans. Una casa comuna que, facilitant el retrobament, farà possible el redreçament.

En conseqüència, nosaltres, conscients de la nostra responsabilitat i del mandat rebut del nostre poble, votarem SI al projecte de Constitució.

Un sí sense reticències.

Un sí amb el convenciment de contribuir a l'assoliment de la majoria d'edat del poble andorrà, i donar a aquest país una segona joventut.

Moltes gràcies, Sr. Síndic."

La M.I. Sra. Olga Adellach:

"Aquesta constància la fem el Sr. Andreu Gaspà i jo mateixa.

MM.II. Senyores i Senyors, el text de la Constitució, en l'article 53, apartat 2 diu: "Els consellers Generals són irresponsables pels vots i opinions manifestades en l'exercici de les seves funcions".

Malgrat compartir el dit, nosaltres, al contrari, ens sentim molt responsables del vot que avui donarem en aquesta Cambra, per la responsabilitat que representa per al futur del nostre país.

Ens preocupa de forma especial el poc pes que les Parròquies menys poblades tindran en la propera composició del Consell General.

Com pot ser que ens haguem reunit avui en aquest Parlament per aprovar la Constitució, i encara no li puguem dir al poble andorrà si el nostre futur Parlament serà de 28 o de 42 parlamentaris?

Senyores i Senyors, pensem que el resultat del referèndum del proper 14 de març, ha de tenir una majoria clara; si això no es compleix, existeix el perill que el text no representi una àmplia consciència política andorrana.

Per qüestions de referèndum, que Vostès ja coneixen, correm el perill que algunes Parròquies no siguin representades, ja que el resultat del referèndum pot ser que sols depengui del vot dels andorrans que viuen a les Parròquies més poblades.

En aquest cas, les altres seran molt poc considerades dins el recompte.

Malgrat tot, us podem dir que, després de vàries i detingudes lectures del text final, el compartim i assumim en la seva major part.

Per tant, la nostra consciència i el fet de no voler pertorbar el progrés i modernització del nostre país, donem el nostre vot a favor de la primera Constitució Andorrana.

Que el temps ens doni seny a nosaltres i als futurs governants per poder assumir amb coratge i valentia les responsabilitats que l'esdevenidor, de ben segur, ens portarà.

Moltes gràcies."

El M.I. Sr. Josep Areny:

"Gràcies, Sr. Síndic.

En nom dels Consellers Generals de la Parròquia de Canillo, Sr. Enric Casadevall, Sr. Miquel Naudí i en el meu propi, vull manifestar el següent:

El text de la Constitució que avui es sotmet a l'aprovació d'aquesta Molt Il.lustre Assemblea, és el fruit d'una doble negociació: una primera negociació amb els Coprínceps, i una segona interna.

Com en tota negociació, en aquesta també, totes les forces participants han hagut de cedir de les seves pretensions inicials, per tal d'aconseguir un text consensuat i, generalment, acceptat.

La Constitució és el document que ha de consagrar la Nova Andorra, i ens ha de permetre el reconeixement internacional.

Per això, a més de la voluntat de servir al present i de saber projectar les institucions cap al futur, cal també no oblidarse del passat, d'allò que constitueix l'essència de la nostra identitat i que convé a tots de saber recollir, preservar i relançar.

La sobirania popular i l'exercici dels drets fonamentals de la persona hi són àmpliament reconeguts, així com la separació de poders definint els òrgans que en són dipositaris.

Els Coprínceps, element clau de la nostra identitat en els darrers segles, també han trobat el seu just posicionament en el text de la Constitució.

Finalment, l'estructura territorial i l'especificitat de la unió dels set territoris que configuren Andorra troba també una definició dins de la Constitució.

La pretesa democratització de la composició del Consell General culmina en una representació mixta i paritària de la població nacional i de les set Parròquies.

Volem deixar constància que, al nostre entendre, s'haurien pogut adoptar altres fórmules que no per ser més respectuoses i coherents amb els elements territorials suport del poble andorrà, les Parròquies, haurien estat menys democràtiques.

Arribada l'hora de pronunciar-se en relació a l'adopció de la Carta Magna que ha de regir el futur d'Andorra, actuarem amb la responsabilitat política i històrica que l'acte requereix.

Gràcies, Sr. Síndic, Sr. Subsíndic, gràcies Srs. Consellers."

La M.I. Sra. Rosa Maria Mandicó:

"El moment històric que estem vivint constitueix la culminació dels anhels de llibertat i de plena sobirania abastament manifestats pel poble andorrà, i refrendats en aquesta mateixa Cambra en diferents ocasions, portant a terme el mandat que ens atorgaren els ciutadans per tal d'elaborar un projecte de Constitució per sotmetre'l a referèndum popular.

El text que haurem d'aprovar conté un gran esforç de consens de totes les institucions, aspecte que dóna a la nostra Constitució una garantia per actuar com a norma vàlida per regir els destins del nostre país. Tot i que, segurament, no contempla totalment les aspiracions de tots aquells que hem participat en la seva elaboració, s'han assolit els elements fonamentals que ens permetrà la configuració d'un estat sobirà, amb plenitud de condicions per participar del seu context.

Sóc conscient que la Constitució comporta una remodelació de l'estat, per la qual el poble andorrà assumeix els drets i llibertats que li són inherents, i aquest fet d'especial transcendència implica un nou esperit en la resolució dels reptes que el nostre país té plantejats.

La Constitució esdevindrà eina de progrés en la mesura que el seu esperit sigui assumit en la seva autèntica dimensió, i que permeti la vertebració del nou Estat andorrà, per tal que aporti al nostre país la prosperitat i benestar que hem d'assegurar a les generacions futures.

Gràcies, Sr. Síndic."

El M.I. Sr. Enric Dolsa:

"Gràcies, Sr. Síndic.

Segurament, des del Pareatge de l'any 1.278, avui és el dia més important de la història andorrana, dia que marcarà una clara diferència entre el nostre passat i el futur.

Penso que el text constitucional que s'ha negociat i consensuat entre les tres parts, i que avui es sotmet a votació, és globalment bo encara que jo, personalment, alguns dels seus articles no els comparteixi totalment i alguns altres no els comparteixi gens.

Però, entenc perfectament que quan hi ha una negociació entre tres parts, si no es vol arribar a un trencament en les negociacions, es fa difícil poder assolir tot el que un voldria per la seva part.

Vull deixar una particular constància d'un dels articles que no comparteixo gens; aquest article és el 52, que es refereix a la futura composició del Consell.

Durant segles, la composició del nostre Consell General, ha estat paritària entre totes les Parròquies. La Parròquia ha estat sempre el motor impulsor de la vida política andorrana. A partir d'ara, però, assumint el text proposat, i segons la meva forma d'entendre, no serà mai més així.

Penso que si s'assumeix el text proposat, farà passar a un segon pla l'estructura fonamental de la Parròquia.

Estic d'acord en què, a les portes de l'any 2000, ha de buscar-se una forma més representativa dins del Consell General que guardi, però, l'equilibri entre el territori i la població.

Després d'haver aprovat la Llei de Transferències de Capital als Comuns, el 23 de desembre de l'any 1.991 i després d'haver assolit l'acord institucional de delimitació de competències entre el Consell, el Govern i els Comuns el dia 8 de setembre de 1.992, els Comuns -i per tant les Parròquies- tenien les suficients garanties com per deixar que això fos així.

Jo, igual que 11 Consellers Generals més, tal i com ha quedat demostrat encara aquesta passada nit-matinada en la reunió que s'ha celebrat a l'edifici de Sindicatura, no estava d'acord amb l'article 52.

Particularment, penso que era millor el sistema que nosaltres proposàvem; conservar un Consell General de 28 Consellers, dels quals 14 representarien el territori i els altres 14 a la població, fent que aquest darrers fossin assignats a cada Parròquia proporcionalment al seu nombre d'electors.

Penso que haguéssim assolit un sistema bo, amb un important equilibri entre el territori i la població, i al mateix temps arribàvem a preservar tres aspectes fonamentals: el primer, fer que les Parròquies més censades haguessin tingut més representativitat que les menys censades; segon, haguéssim fet un sol tipus de Conseller i tercer, s'hagués aconseguit que les minories hi fossin representades.

Estic íntimament convençut, que les Parròquies menys censades, amb el sistema que es proposa, en sortiran greument perjudicades i els seus Consellers Generals, en moltes ocasions, faran més de senadors que de parlamentaris.

És per això que si alguns pensaven o pensen que el Consell General ha d'ésser un parlament que representi tan sols a la població, i que la influència del territori no ha de ser-hi, excepte en alguns casos que els afecti, valia més, senzillament, una sola circumscripció per al Consell i fer un Senat per als aspectes territorials. Aquesta fórmula hagués estat encara molt més racional i assumible per a tothom, que la proposada en l'article 52.

És per aquests motius que avui no puc recolzar aquest text constitucional que se'ns proposa.

M'hagués complagut donar-li suport ja que penso que les atribucions que s'aconsegueixen per al poble andorrà són importants; però no s'ha volgut consensuar l'equilibri entre el nostre genuí passat i el futur.

No puc votar "sí" perquè penso que la Parròquia on vaig ésser elegit l'any 1.989 i l'any 1.992, en surt greument perjudicada.

Per tant, el meu vot ha d'ésser, obligatòriament, l'abstenció."

El M.I. Sr. Daniel Armengol:

"Gràcies, Sr. Síndic.

Els Consellers Generals de la Parròquia de La Massana, tal com ja hem fet sentir a la Comissió Especial Encarregada del Procés Constituent, per mitjà del Conseller de la nostra Parròquia, no compartim el redactat, ni en el fons ni en la forma, dels articles 50 i 52 del text constitucional que avui examinen.

A part de no estar d'acord amb el fons, ens preocupa de manera especial el contingut de dits articles, pel fet de que conceptes, que al nostre criteri haurien de figurar, en tot cas, en la futura Llei Electoral, quedin constitucionalitzats, donantlosi una rigidesa innecessària.

Entenem que aquests articles haurien de definir solament la composició del futur Consell General, sense entrar en detalls de circumscripcions electorals.

Per un altre costat, valorem molt positivament, els punts següents:

1. Que el poble andorrà accedeix per primera vegada a l'exercici de la seva sobirania.
2. Que Andorra esdevindrà un veritable estat de dret, reconegut internacionalment.
3. La prohibició de la bi o múltiple nacionalitat, haventhi andorrans d'una sola classe o categoria, regulant definitivament aquesta matèria, afermant l'existència i l'essència de l'Estat andorrà en dret internacional, i reforçant la identitat nacional, amb una població genuïnament andorrana.
4. Que definitivament s'assoleix la clàssica separació de poders entre legislatiu, executiu i judicial.
5. Que les institucions andorranes assoleixen, per si soles, la plena capacitat i autonomia per legislar i governar, sense altres límits que els fixats per aquesta Constitució.
6. Que aquesta Constitució preveu una reestructuració de la justícia que evitarà les duplicitats de càrrecs i aportarà més agilitat a tots els processos.
7. Que per primera vegada s'ha assolit una delimitació de competències negociada, entre les diferents institucions del país.

Davant d'aquestes consideracions, valorant el conjunt del text de manera totalment positiva, adoptant una actitud democràtica i a la vegada respectuosa envers totes les altres opinions, acatem les decisions volgudes per la majoria, i el vot dels Consellers Generals de la Parròquia de La Massana, serà favorable al projecte de text constitucional que avui examinem.

Gràcies, Sr. Síndic."

El M.I. Sr. Pere Altimir:

"Gràcies Sr. Síndic.

En nom dels Consellers de la Parròquia de Sant Julià voldria que constés en acta la següent manifestació:

Amb la presentació avui del projecte de Constitució a votació del Consell General s'acompleix un altre important pas cap a la configuració d'Andorra en un estat de dret que conduirà el nostre país a afrontar, amb un règim jurídic i polític modern, els reptes del segle XXI.

En el text que avui es presenta hi reconeixem els trets fonamentals dels nostres objectius programàtics: la sobirania popular en el context d'un règim de Copríncipat parlamentari; la separació de poders; la declaració i protecció efectiva dels drets i llibertats; i, en definitiva, l'adopció d'un marc institucional clar que ha de permetre encarar els problemes que Andorra té plantejats.

El projecte preserva els compromisos fonamentals que conformen la nostra cultura política: per un costat, l'equilibri i la paritat entre els dos Coprínceps; d'altra banda la necessària conciliació entre l'estructura parroquial i una més justa representació de la població; finalment, l'autonomia comunal, garantida per les lleis de transferències econòmiques i de delimitació de competències. Finalment, la governabilitat nacional.

Tant el sistema d'equilibris esmentat com el propi procés d'elaboració del projecte -consensuat amb els serveis dels Coprínceps asseguren l'arrelament i la continuïtat amb la tradició institucional d'Andorra, encetada amb els Pareatges. Des de llavors, i avui també, el pacte ha estat el motor essencial de l'evolució política del nostre país. Un pacte renovat que ara permet als andorrans de ser responsables dels nostres destins.

Queda, però, molta feina per fer. L'aprovació del text constitucional és condició necessària però no suficient per al progrés del país. Caldrà consolidar el nou sistema polític amb el desenvolupament de la legislació complementària, posant les bases per a una sòlida acció de govern; a la vegada, haurà d'acomplir-se un important esforç en l'àmbit econòmic, tot continuant, des d'un nou règim institucional, el diàleg amb Europa.

Conscients de la responsabilitat històrica que varem assumir en iniciar aquesta legislatura, i fidels a l'esperit que va animar la formació de la Coalició Laurediana Constitucional, avui donarem el nostre vot afirmatiu i sense cap mena de reserva al projecte de Constitució del Principat d'Andorra.

Igualment, no volem deixar passar aquesta solemne ocasió sense deixar de valorar el suport de tots els qui des de les Parròquies i el país han contribuït a la nostra tasca. En particular, ens plau reconèixer al M.I. Sr. Cap de Govern les seves aportacions en les diverses etapes del procés constituent.

Convençuts que amb el nostre sí col·laborem a obrir una nova etapa en la llarga història d'Andorra, només ens resta expressar la nostra confiança en què el projecte de Constitució recollirà el màxim suport d'aquesta Cambra i una àmplia adhesió del poble andorrà en el referèndum del catorze de març.

Gràcies."

La M.I. Sra. Maria Reig:

"En aquest moment transcendent i tan llargament esperat, els Consellers Generals de la Parròquia d'Encamp, membres d'aquesta Assemblea Constituent, volem deixar constància de la nostra satisfacció per haver pogut donar compliment a la gran responsabilitat que, com a representants del poble andorrà, teníem encomanada: la d'elaborar la llei fonamental que a partir d'ara haurà de regir els destins d'Andorra.

Avui, en aquest hemicicle, es tanca el procés que va començar fa dos anys i mig quan, el 18 de juny de 1990, aquesta Cambra, interpretant el sentiment i els anhels populars adoptava, per unanimitat, l'acord de proposar a SS. EE. els Coprínceps l'obertura de negocia-

cions per elaborar una Constitució escrita que els andorrans poguessin votar en referèndum i que fes d'Andorra un estat de dret on regnés, amb plenitud, la sobirania popular.

El nostre primer pensament a l'hora de donar via lliure al text constitucional és per a tots aquells que en el passat han lluitat perquè aquest moment exultant fos una realitat. Síndics i Consellers d'altres temps, polítics, i tots aquells ciutadans que ens han precedit i que, tot somniant aquesta hora solemne, van fer la seva contribució perquè un dia fos possible. A tots ells els dediquem el nostre record emocionat i la nostra gratitud per l'exemple que ens van donar i pels difícils camins que ens van obrir.

Amb el nostre vot positiu volem contribuir a fer que el nostre poble giri un full de la història i comenci una nova era plena de promeses.

Quan el 14 de març vinent els nostres connacionals acudeixin a les urnes per ratificar aquesta voluntat, podrem dir que aquesta nova era, que té per nord i origen l'exercici de la sobirania del poble haurà, efectivament, començat.

El repte que el nostre poble té plantejat no fa més que començar. Finalment podem disposar de l'eina que, enllaçant amb les arrels de la història i amb el devenir de les generacions de molts segles, ha de permetre afrontar aquest futur amb seguretat i amb optimisme. Tenim a les mans l'esdevenidor d'un país que de portes endins i de portes enfora reneix amb nova empenta i que, en molts aspectes encara, està per construir. Així doncs, el nostre vot positiu a la Constitució d'Andorra vol ser un sí convençut a aquest futur.

Gràcies, Sr. Síndic."

El M.I. Sr. Ramon Canut:

"M.I. Sindicatura, Molt Il.lustres Senyores i Senyors,

La sessió extraordinària d'avui culmina el treball efectuat per aquesta Cambra d'ençà de la declaració solemne del 18 de juny de 1990, i culmina a l'ensem els anhels de molts ciutadans al llarg de la història del nostre país.

Avui, i per mitjà del nostre vot, ens pertoca exercir la màxima responsabilitat històrica com a Consellers Generals: aprovar el text definitiu de la Constitució del Principat d'Andorra.

La llei de lleis converteix a Andorra en un estat de dret, democràtic i social.

Proclama la sobirania del poble, garanteix els drets i llibertats de l'home en front de les decisions del poder públic, separa modernament i clara els poders, consolida una clara vertebració institucional del nostre estat, justa i equilibrada.

I, per primera vegada, proclama la independència d'Andorra per escrit.

No entrarem a analitzar la Constitució, ja que els nostres companys de la Comissió constituent ho han fet abastament i de manera molt entenedora.

Destacarem, però, que no és un procés de ruptura amb el passat, és simplement i pura l'adaptació d'Andorra als temps moderns des del prisma de la total responsabilitat i de la plena sobirania.

És l'obertura d'Andorra al món.

És la garantia de la nostra identitat, i és també la garantia dels nostres Coprínceps, i els preserva.

Legítima definitivament els nostres Caps d'estat, els dos, i ho fa en perfecte equilibri entre ells.

Els allunya del debat polític, de les tasques de Govern, garanteix la seva permanència, coneixedors que són del rol històric que han representat per la supervivència del nostre petit país.

La Constitució és de concepte i de llenguatge molt modern, segurament perquè és totalment lliure d'altres Constitucions precedents.

És curta i concreta.

És la Constitució andorrana per a Andorra, que diu el que calia dir, i ho fa senzillament.

És i ha d'ésser la nostra Constitució.

La Constitució de totes les dones i homes d'Andorra. No pot ser altrament.

La Carta Magna representa la unitat del poble andorrà i figura molt per sobre dels partidismes i dels personalismes.

Avui el Consell General ha d'aprovar la Constitució del Principat d'Andorra.

El proper 14 de març, el poble andorrà l'adoptarà per via de referèndum nacional.

Hem d'exercir tots la responsabilitat que ens pertoca: avui, com a Consellers Generals, i el proper 14 de març, com a ciutadans.

Hem de ser dignes de la Constitució.

Des d'ara oferim la nostra total i lleial col.laboració a totes les forces polítiques que a partir de demà endegaran la campanya en favor del SI al referèndum.

La Constitució andorrana és per a Andorra, sí, però sobretot és de tots i per a tots. Cadascú de nosaltres, andorrans, se l'ha de fer seva i ben seva.

Ratificada posteriorment al Referèndum pels Coprínceps, la Constitució serà vigent.

La tasca que el poble ens va encomanar quedarà feta i ben feta. Haurà estat, ben segur, un privilegi per a tots nosaltres.

Volem agrair molt sincera i respectuosament a tots els homes i dones que des de les seves respectives condicions, ciutadans, tècnics, assessors, polítics i altres, han treballat i col.laborat en el gran pacte polític que representa la Constitució i no solament en aquesta important legislatura constituent, que som nosaltres, sinó també, i de manera essencial en l'anterior legislatura.

Molts d'ells anònims però no per això menys importants.

Sincerament, els hem de donar les gràcies.

El vot dels quatre Consellers Generals d'Andorra elegits a la Parròquia d'Escaldes-Engordany serà un SI, seré, responsable i ple.

Ple d'íntima convicció, ple de seguretat, ple de voluntat de servei a Andorra i ple de determinació, i sobretot, com el de tots, ple de legitimitat."

El M.I. Sr. Síndic General:

"Moltes gràcies, Sr. Ramon Canut.

Algun Conseller més voldria prendre la paraula? He d'entendre que tots els Consellers han intervingut a través de les manifestacions dels seus companys: Per tant, com deia al començar la sessió, passaré al paraula al Sr. Subsíndic que us adreçarà el seu missatge."

El M.I. Sr. Subsíndic General:

"Moltes gràcies, Sr. Síndic.

Molt Il.lustres Senyores, Molt Il.lustres Senyors, Benvolguts companys,

He escoltat amb molta atenció. Tots us heu pronunciat, amb més o menys entusiasme, sobre la decisió que de manera solemne prendrem avui dintre de pocs moments: l'adopció de la primera Constitució andorrana.

Aquest era el mandat que ens havia donat el poble en el decurs de les últimes eleccions. El nostre contracte moral ha estat respectat.

És normal que les opinions que heu manifestat no siguin unànimes. L'acte revesteix tal importància, les conseqüències poden ser tan imprevisibles que, com sempre en aquests casos, l'esperança d'un futur millor s'acompanya del temor d'allò que es desconeix.

Aquest és l'ànim que m'hauria de guiar en aquest moment, car tinc l'íntima convicció de que dotarem el nostre país amb un bon instrument de govern. Una Constitució és només això: un instrument. Ens queda, però, un dubte: com la utilitzaran els nostres fills, els nostres nets?

Però aquest instrument és bo. Els qualificatius que inspira aquesta obra són: mesura, prudència, moderació i seny, qualitats aquestes que han acompanyat, molt sovint, l'acció política dels nostres avantpassats. A més, concretitza, de manera equilibrada, una recomanació cabdal d'un dels més eminents d'aquests avantpassats. Recordem que el Doctor Fiter i Rossell, en el Manual Digest, defensa la sobirania i la independència total -repeteix, total-d'Andorra, amb els Coprínceps tradicionals com a Caps d'estat.

I, si considerem la capacitat de la nostra joventut per utilitzar-lo correctament -aquest instrument-, podem ser optimistes. He tingut l'ocasió d'observar-la, aquesta joventut, durant tota la meua vida professional i, estic segur, que se'n serviran per fer del nostre país un estat modern, on es viurà millor. Però hauran d'utilitzar, això sí, les màximes del ja mencionat Fiter i Rossell. En citaré 3 que no haurien de perdre de vista i que afecten la vida econòmica, la vida política i el comportament humà:

1a) Gastar quan sia menester gastar, y ahorrar o estreñer los gastos en lo demás temps.

2a) Portar les Valls amb igualtat, tan respecte a França com a Espanya, parlar bé i assistir a una y altra Corona.

3a) Que los que governen deuen governar solament per a fer dichosos los pobles, i per a ferlos sentir i experimentar los efectes de son desvetllament i no per la ambició, interès i conviniència.

Aquestes reflexions m'omplen d'emoció: emoció pel futur que imagino feliç, emoció pel passat pensant en tots aquells andorrans que havien lluitat per assolir també aquest

objectiu. Personalment, jo puc donar un nom a molts d'ells, ja sigui perquè els he conegut, ja sigui perquè havíem estat asseguts junts en aquestes cadires.

Alguns ja ens han deixat, els recordo amb tristesa; d'altres, però, segueixen aquest acte solemne per la ràdio o per la televisió i, n'estic segur, amb molta il·lusió i esperança.

Perdoneume, no voldria ser massa llarg, però la meva funció, que no em dóna el dret a votar, em concedeix el dret de paraula. Entendreu que, en un moment històric com aquest, l'hagi volgut utilitzar, com ho va fer una gran personalitat, en un moment important de la vida política del seu país quan, dirigint-se a les persones que participaven en aquell acte els hi va dir: "Quan els vostres fills o els vostres nets us parlaran del dia d'avui, els hi contestareu amb orgull: jo també i era."

Espero tenir l'oportunitat de fer la mateixa resposta algun dia perquè, encara que no hagi pogut votar, tinc la immensa satisfacció d'haverhi participat amb tots vosaltres en aquesta sala on és present, també, l'esperit de tots els nostres avantpassats.

Gràcies per haver-me escoltat."

El M.I. Sr. Síndic General:

"Gràcies, Sr. Subsíndic, per aquestes paraules tan sentides.

Passaré, com he dit al començar la sessió, la paraula al Sr. Cap de Govern del qual, ho he de manifestar, hem rebut sempre el total suport, polític i moral, en l'endegament del procés constituent."

El M.I. Sr. Cap de Govern:

"Gràcies, Sr. Síndic.

Molt Il·lustres Senyors Síndic, Subsíndic i Consellers Generals,

Em permetran Vostres Molt Il·lustres Senyories que en aquesta solemne sessió faci una breu referència històrica del procés constituent que estem portant a la fi. No puc menys que recordar, en aquests moments, aquella assemblea de 1975/1979, en la que tant el M.I. Sr. Subsíndic com jo mateix en varem ésser testimonis d'excepció i que avui tenim el privilegi de contemplar, des de posicions diferents, el final d'aquell Consell. Ja llavors, l'assemblea va tenir la perspectiva de plantejar una adaptació de les nostres institucions a la realitat moderna. Plantejament que no va assolir els resultats desitjats però que, sense aquell exercici de reflexió, tal vegada no hauria estat possible la sessió d'avui o, en tot cas, no de la mateixa manera.

De les meves anteriors compareixences davant aquesta Cambra, així com, resumidament, dels meus posicionaments públics en favor d'una constitucionalització d'Andorra mitjançant un procés de pacte amb totes les parts implicades, podran deduir-ne que avui hagi d'estar particularment satisfet.

Perquè, qui hagi pres part en un procés de transició de les característiques d'aquest, amb la seva complexitat i amb la sensació d'inseguretat que comporta el trepitjar un terreny verge, sabrà què no és fàcil convergir en un sol text i que, a vegades, cal renunciar en benefici d'un interès superior a alguns postulats personals.

Ben segur que el procés ja començat els anys 1975 i 1979 i que avui el Parlament andorrà es disposa a concloure amb la votació del text constitucional, ha tingut els seus alts i els seus

baixos, els seus moments crítics, i tantes altres coses que caracteritzen les grans transformacions històriques. Tots els que, en diferent mesura i en espais temporals diferents, hem estat directament implicats en ell, restarem marcats, no per l'aureola de qui està cofoi per haver portat a bon termini una tasca innovadora, sinó per l'exercici del compromís, de la negociació, del pacte, del consens, per una determinada manera de fer política des de la responsabilitat que tots ens hem hagut d'autoimposar, deixant de banda històriques reivindicacions o rànies costums, querelles personals o partidismes exacerbats.

Vull deixar de banda per un moment- la lletra del projecte per felicitar, en nom del Govern, molt sincerament a tots els qui l'han fet possible: als Excel.lentíssims Coprínceps, els quals, conscients de la seva alta responsabilitat, han consentit l'avançament institucional; també, naturalment, a aquesta Assemblea que, coherent amb una direcció política, ha mantingut fermament una acció concreta per assolir l'objectiu tants anys esperat; i a tots, serveis dels Coprínceps, Comissió d'aquest Consell, tècnics i persones anònimes que han contribuït, a que s'arribés a consensuar un text de tanta transcendència.

En els nostres dies, una constitució no és ja el producte d'una racionalitat abstracta i mística com es presumia al segle XVIII, sinó que és el resultat d'una dinàmica històrica que obliga a l'adaptació social i política als corrents imperants en el món modern, i que cristal.litza en un text resultant de les forces polítiques presents en el moment de la seva adopció.

És per això, que Vostres Molt Il.lustres Senyories m'hauran sentit repetir, la darrera vegada en la compareixença davant d'aquesta Cambra el proppassat 9 de juny de 1992 al presentar el discurs programa, que la constitucionalització d'Andorra d'acord amb els cànons de les democràcies més avançades és un procés cabdal que havíem d'aconseguir. Per aquesta raó fonamental vaig acceptar el càrrec de Cap de Govern l'any 1990, i amb més raó encara ho vaig fer l'any passat.

Però no és caprici modernitzador ni vel.leïtat transformadora el que rau en el fons d'aquesta profunda convicció. És la necessitat d'adaptar les institucions del nostre vell país als nous temps per tal de fiançar i donar solidesa a la independència d'Andorra, idea comú deia el passat 9 de juny de moltes generacions d'andorranes i d'andorrans.

Aquesta és la idea essencial i el que històricament caldrà retenir de les motivacions d'aquest procés: una moderna i necessària adaptació de les institucions per garantir la independència d'Andorra.

I tant és així que demà, si el poble andorrà ratifica el projecte de constitució que Vostres Molt Il.lustres Senyories votaran avui, el nostre país podrà aspirar a ésser reconegut com un estat, qualificació avui per avui imprescindible per poder assistir amb veu pròpia allí on també es discuteix el nostre futur. No és qüestió de detall ni voluntat d'aparèixer fora de les nostres fronteres. És una necessitat inexcusable la de participar activament, amb veu pròpia, en els processos transnacionals que definiran de fet ho estan fent des de de fa temps les condicions de vida dels ciutadans també d'Andorra.

Als futurs governants se'ls ha de donar la possibilitat de poderla defensar allà on sigui i davant de qui sigui. Per això cal que els altres estats ens acceptin en la Comunitat Internacional, i per això és imprescindible assolir un estat de dret democràtic. En aquest sentit, la recomanació núm. 1127 i les resolucions núm. 946 i 947 de data 11 de maig de 1990 del Consell d'Europa, són una invitació formal difícil de rebutjar.

Però, si això fos poc, encara hi ha més elements que ens aboquen a la constitucionalització. L'acabament del procés de reforma iniciat l'any 1975 és ja urgent. Andorra necessita unes institucions noves, modernes, capaces d'assumir les aspiracions d'un poble jove i modern, sota la inspiració dels valors de tolerància, llibertat, justícia i solidaritat que consagra el projecte, directament inspirat en els corrents constitucionalistes del món occidental. Unes institucions que deixin el mínim marge possible a l'arbitrarietat.

En aquest sentit, es pot qualificar aquest projecte de Constitució com a "clarificador", perquè entre altres virtuts i defectes com en qualsevol obra de l'home té la de situar a tothom, institucionalment parlant, al lloc que li correspon. La diversificació de funcions en tres poders iguals i independents: legislatiu, executiu i judicial amb la consegüent definició de competències, haurà de permetre una major eficàcia administrativa dins del marc de l'estat de dret. En definitiva, les institucions andorranes han jugat massa vegades en el passat al que en la ciència política s'anomena "joc de suma zero", és a dir, al seu autobloqueig. I això ha estat especialment greu quan els esdeveniments s'han succeït a gran velocitat.

Per tant, i des d'aquest punt de vista, una constitució aquesta també ha d'aportarnos els estris per assolir una major eficàcia, major claredat i major responsabilitat de les institucions envers els ciutadans. I permetrà, com a conclusió del debat que ha impregnat tota la vida política des de fa quasi vint anys, cloure un període constituent d'interinitat i abordar altres aspectes que mereixen l'atenció dels nostres òrgans de govern.

També he esmentat altres vegades i perdonin que ho repeteixi la dimensió econòmica de l'enrenou constitucional. Si Andorra vol superar, modificar o reconduir el sistema econòmic dels darrers trenta anys, haurà de ferho amb un instrument constitucional que li doni quelcom de molt apreciat per als nostres conciutadans: la seguretat. Constitució és, avui i aquí, a Occident, sinònim de seguretat, no tan sols per a la definitiva consolidació de la nostra independència com a estat, sinó per a l'establiment d'un sistema clar de garanties.

Andorra és, avui, una societat complexa que transfereix els seus mecanismes d'autoregulació cap a l'estat, el qual ha d'assumirlos amb la promulgació de normes i actes d'abast general. Aquesta transferència no és exclusivament nostra ni ha d'anar més lluny que l'imprescindible, però hi és i hi continuarà essent, amb Constitució o sense Constitució. És necessari, però, que els ciutadans i l'estat tinguin un punt de referència, unes "regles del joc" a respectar en la seva activitat i que l'actuació del poder públic no pugui superar uns límits establerts i consensuats pels ciutadans. Aquests s'estableixen en la Constitució, llei de lleis, i marc de referència per a tothom, poders públics inclosos.

Des d'aquesta perspectiva, la societat civil no pot deixar de valorar el fet que se li proposa de limitar al màxim l'abús de poder i l'arbitrarietat. El Consell General i el Govern estan abocats a legislar i a reglamentar a fi d'ordenar i regular les moltes i complexes relacions que l'Andorra moderna comporta. El particular ha de saber quin és el marc i quines són les regles que uns i altres han de respectar en la seva respectiva activitat: pública i privada. Altrament es pot assegurar que, a mesura que el país es fa gran, s'anirien diluint els mecanismes socials de contrapès al poder estatal, que en una societat moderna només poden passar pel marc jurídic de l'estat de dret.

La constitució no portarà un determinat sistema econòmic sinó que únicament el regularà d'acord amb els principis d'economia de mercat que molt bé recull el text. D'igual manera, la Constitució no comportarà per ella sola impostos de cap tipus. Altra cosa serà que els futurs governants en valorin la necessitat o no de pal·liar el dèficit públic amb noves fonts

d'ingressos, que ells determinaran. Però els impostos només tenen el seu origen en el desequilibri pressupostari, i aquest a la vegada el té en causes molt diverses que res tenen a veure amb la Constitució.

Com a ciutadà conscient que l'estat haurà de buscar noves formes d'ingressos per respondre a les noves necessitats d'inversió, em preocuparia i molt que l'Administració no tingués uns principis rectors per establirlos, de manera que els principis jurídics que han de presidir tota actuació fiscal en una societat democràtica poguessin ser senzillament oblidats per no tenir la màxima protecció constitucional.

El text que avui es proposa a votació a Vostres Molt Il.lustres Senyories és un text consensuat. Formalment potser no satisfaci totalment a ningú, però en la seva globalitat és abastament suficient ja que recull els grans principis impulsors d'una democràcia moderna, tot i preservant aspectes singulars de la nostra idiosincràsia. És primordial que sapiguem distingir el que és essencial del que és secundari i, en aquest sentit, en el text hi són presents a l'entendre del Govern, de manera satisfactòria els grans elements que han de configurar la futura Andorra: la definició d'estat de dret, democràtic i social, els drets i llibertats de la persona, la formulació concreta del Copríncipat constitucional, la separació de poders, la protecció de la Parròquia i l'establiment d'un sistema judicial modern.

La legalitat que avui Vostès donaran a aquest text i cal esperarho el posterior referèndum, es veurà reforçada amb la legitimitat que li confereix el seu entroncament amb una història de més de 700 anys. Car no hem d'oblidar que aquesta primera Constitució escrita d'Andorra és també el fruit d'un pacte amb els Excel.lentíssims Senyors Coprínceps a través de la negociació tripartida que avala aquest històric pas del país. Així, no és una ruptura el que estem portant a terme sinó que és una evolució consensuada amb els que han regit els destins del país durant més de set segles.

Per aquestes raons i altres que podríem analitzar de no estar limitats en el temps, el Govern, unànimement, es solidaritza amb el projecte que avui la Comissió Constitucional sotmet a la votació de Vostres Molt Il.lustres Senyories i, des de la seva posició institucional, sol.licita un vot favorable i, si pot ésser, unànime, per aital de fer realitat la màxima inscrita en el nostre escut: La força unida és més forta.

Gràcies."

El M.I. Sr. Síndic General:

"Gràcies, Sr. Cap de Govern, per la seva exposició precisa i detallada. Amb el convenciment de saber que sempre ha compartit la necessitat d'una Constitució per a Andorra, vull, també, en nom del Consell General, fer extensiu aquest agraïment a la resta de membres del Consell Executiu, aquí presents avui.

Suspendrem uns moments la sessió i, tal com ho requereix l'acte que avui celebrem, per fer honor a aquesta sala i als nostres avantpassats, ens revestirem amb la capa i el tricorni i amb les medalles pròpies del càrrec.

Gràcies i fins d'aquí a un moment."

Se suspèn la sessió a tres quarts menys cinc minuts d'una del migdia.

Es reprèn la sessió a un quart menys deu minuts de dues de la tarda.

El M.I. Sr. Síndic General:

“Procedirem, ara, a la votació.

Abans de fer-ho, però, demanaria al Sr. Enric Dolsa, en nom del Consell General, que, vista la posició de la Cambra expressada anteriorment, i amb la visió d'estat que crec que comparteix juntament amb la resta de membres del Consell, deixant ben clara quina és la seva posició -que ja ha quedat clarament reflectida en la seva constància en acta-, s'adherís també a l'aprovació de la Constitució.

Dites aquestes paraules, procedirem a la votació.”

El M.I. Sr. Enric Dolsa:

“Gràcies, Sr. Síndic.

Crec que el meu vot s'ha interpretat malament. Pel que hem estat parlant ara, just abans d'entrar a la sala del Consell, crec que el meu vot s'està interpretant com un no a la Constitució i, això, no és cert.

Si han escoltat la meva constància en acta, des de que faig política, des de que tenia 18 o 20 anys, estic convençut que l'Estat andorrà ha de continuar essent un estat federal; per tant, se'm fa molt difícil acceptar l'article 52. Si és perquè hi hagi unanimitat, no tinc cap problema, però el que sí vull deixar molt clar de cara al poble d'Ordino és que no el comparteixo gens ni mica; vull que sàpiguen exactament que jo no hi estic d'acord.”

El M.I. Sr. Síndic General:

“Li agraeixo l'esforç, Sr. Enric Dolsa.

Passarem, acte seguit, a la votació. La pregunta és la següent: voteu favorablement el projecte de Constitució del Principat d'Andorra, elaborat per la Comissió Especial Encarregada del Procés Constituent, en concertació amb els serveis dels Coprínceps?

Aquesta pregunta s'ha de respondre sí o no.

Doncs, repeteixo la pregunta: voteu favorablement el projecte de Constitució del Principat d'Andorra, elaborat per la Comissió Especial Encarregada del Procés Constituent, en concertació amb els serveis dels Coprínceps?”

El M.I. Sr. Josep Areny:

“Sí, voto favorablement.”

El M.I. Sr. Enric Casadevall:

“Sí.”

La M.I. Sra. Rosa Maria Mandicó:

“Sí, voto favorablement.”

El M.I. Sr. Miquel Naudí:

“Sí.”

El M.I. Sr. Jordi Torres:

“Sí.”

La M.I. Sra. Maria Reig:

“Sí.”

El M.I. Sr. Jordi Mas:

“Sí.”

El M.I. Sr. Gabriel Dalleres:

“Sí.”

El M.I. Sr. Albert Pujal:

“Voto sí.”

El M.I. Sr. Enric Dolsa:

“Sí.”

La M.I. Sra. Olga Adellach:

“Sí.”

El M.I. Sr. Andreu Gaspà:

“Sí.”

El M.I. Sr. Albert Gelabert:

“Sí.”

El M.I. Sr. Josep Garrallà:

“Sí.”

El M.I. Sr. Daniel Armengol:

“Sí.”

El M.I. Sr. Guillem Areny:

“Sí.”

El M.I. Sr. Jaume Bartumeu:

“Sí.”

El M.I. Sr. Miquel Armengol:

“Sí.”

El M.I. Sr. Robert Cassany:

“Sí.”

El M.I. Sr. Antoni Armengol:

“Sí.”

El M.I. Sr. Joan Santamaria:

“Sí.”

El M.I. Sr. Joan Pujal :

“Sí, el meu vot és favorable.”

El M.I. Sr. Ladislau Baró:

“Sí.”

El M.I. Sr. Pere Altimir:

“Sí.”

El M.I. Sr. Miquel Aleix:

“En la solemnitat de l'acte i amb tota la responsabilitat, voto que sí.”

La M.I. Sra. Nadia Aleix:

“Sí.”

El M.I. Sr. Ramon Canut:

“Sí.”

El M.I. Sr. Antoni Jordi:

“Sí.”

El M.I. Sr. Síndic General:

“Declaro aprovat, per unanimitat, el projecte de Constitució presentat al Consell General.

En primer lloc, vull agrair el treball realitzat per totes les persones que han contribuït a fer possible l'assoliment del text que avui acabem d'aprovar en aquesta solemne sessió.

Especialment, felicito als Síndics Josep Maria Beal, Josep Casal i Albert Gelabert, predecessors i amics, que van dirigir amb encert i fermesa la primera fase de les negociacions.

Així mateix, també he de destacar el treball del Subsíndic General, el company Josep Marsal, amb qui al llarg d'aquests mesos he compartit intensament les preocupacions i inquietuds que han anat sorgint durant el procés de negociació.

El Consell General, sorgit de les eleccions generals dels dies 5 i 12 d'abril de 1992, va rebre el mandat d'elaborar de manera prioritària, un text constitucional que vertebrés Andorra com un modern estat de dret.

Posteriorment, el 5 de juny de 1992, aquest Consell General es declarà Consell constituent i demanà als Coprínceps la reobertura de les negociacions, dins del marc de la Comissió Tripartida amb l'objectiu d'elaborar, les tres parts de comú acord, un text constitucional que seria sotmès a la consideració del Consell General i a la ratificació, per mitjà de referèndum, del poble andorrà.

Ara, vintiu mesos després de l'inici de la primera fase de les negociacions i deu mesos d'ençà l'elecció de l'actual Consell General, han finalitzat satisfactòriament les negociacions amb els representants dels Srs. Coprínceps. El passat dia 19 de desembre de 1992, s'assolí un acord total, entre les tres parts que intervingueren en la negociació i, avui 2 de febrer de 1993, aquell acord al voltant del text de la Constitució ha estat unànimement recolzat pels membres del Consell General.

Estic convençut que el Consell General ha aprovat avui l'eina indispensable que permetrà, dotant d'unes noves regles de joc tots els poders de l'estat, la modernització de totes les institucions polítiques andorranes.

Les novetats que la Constitució generarà, també seran perceptibles en el camp internacional. La comunitat internacional ens obrirà les seves portes per tal que l'Estat andorrà n'esdevingui un membre de ple dret, en pla d'igualtat amb la resta d'estats sobirans i independents del món.

Andorrans, haureu de decidir lliure i sobiranament, en el proper referèndum d'aprovació del text constitucional, a celebrar el dia 14 de març d'enguany, el futur del vostre país i el dels vostres fills.

No dubto que l'encert acompanyarà la vostra decisió i donareu suport al projecte de futur que els vostres representants electes avui han aprovat i que va ser elaborat de comú acord amb els representants dels Senyors Coprínceps.

Els Coprínceps i el Consell General ja s'han manifestat, ara donem la paraula al poble andorrà. Gràcies a tots.

Visca la Constitució! Visca Andorra!

Suspendrem un moment la sessió per fer la foto a les escales de la Casa de la Vall. A continuació, la reprendrem amb el següent punt de l'Ordre del Dia: l'Aprovació de la Llei de Referèndum d'aprovació de la Constitució.

Gràcies."

Se suspèn la sessió a dos quarts de dues de la tarda.

Es reprèn la sessió a un tres quarts de dues de la tarda.

2. Examen i aprovació, si escau, de la proposta de Llei de Referèndum de la Constitució del Principat d'Andorra.

El M.I. Sr. Síndic General:

“El Sr. Secretari us llegirà el punt segon de l'Ordre del Dia. Passarem directament a la lectura de la Proposta de Llei de Referèndum de la Constitució del Principat d'Andorra.”

El Sr. Secretari General:

“PROPOSTA DE LLEI DE REFERENDUM DE LA CONSTITUCIO DEL PRINCIPAT D'ANDORRA

Atesa la voluntat dels Coprínceps i del Poble Andorrà de dotar al Principat d'Andorra d'una Constitució escrita.

Vist l'acord sobre el procediment d'aprovació del projecte de Constitució del Principat d'Andorra, adoptat en el si de la Comissió Tripartida encarregada de la redacció.

Vist que el projecte de Constitució del Principat d'Andorra, elaborat en concertació amb els Serveis dels Coprínceps, ha estat adoptat pel Consell General en la seva sessió Extraordinària del 2 de febrer de 1993, i ha estat lliurat pel Síndic General als Coprínceps per tal que, de forma simultània i conjunta, convoquin el Poble Andorrà a referèndum.

Vista la proposta de Llei de Referèndum d'aquest projecte de Constitució, adoptada pel Consell General en la mateixa sessió.

Els Delegats Permanents de SS.EE. els Coprínceps, en nom i representació d'ambdós Coprínceps, aproven la següent,

L L E I

Article 1.-

El referèndum per sotmetre el projecte de Constitució del Principat d'Andorra a l'aprovació del Poble Andorrà se celebrarà el dia 14 de març de 1993.

Article 2.-

Podran exercitar el dret de vot en el referèndum els homes i dones de nacionalitat andorrana que, gaudint del dret de sufragi segons la legislació vigent, figurin nominalment inscrits a la llista electoral de la Parròquia de la seva residència o del seu origen, en la data en què la referida llista quedarà completada i publicada. Als efectes d'inscripció en les llistes electorals, no seran d'aplicació les previsions de l'article 14 de la Llei Electoral.

Article 3.-

Per tot el dia 10 de febrer de 1993, cada Comú publicarà en el seu tauler d'edictes la llista provisional d'electors.

Article 4.-

1.- La persona que es consideri amb dret a votar i no hagi estat inscrita en la llista electoral provisional d'electors, podrà demanar la seva inscripció al Comú fins el dia 15 de febrer inclòs, havent de formular la seva demanda per escrit i acompanyar-hi la documentació que cregui oportuna. Els Comuns examinaran les peticions rebudes, s'hi pronunciaran per tot el dia 18 de febrer i inclouran en la llista electoral els noms dels sol.licitants que hagin reconegut com a electors.

2.- Contra la decisió denegatòria pronunciada pel Comú i fins el dia 23 de febrer, l'interessat podrà presentar el recurs previst en l'article 6 de la Llei Electoral. El Govern resoldrà per tot el dia 25 de febrer. En els mateixos terminis es podran formular, i s'hauran de resoldre, les impugnacions previstes en l'article 7 de la mateixa Llei Electoral.

3.- L'endemà, dia 26 de febrer, el Govern trametrà als Comuns les resolucions adoptades i aquests, si és el cas, rectificaran les llistes i les publicaran per tot el dia 1 de març. Sota reserva d'allò que s'estipula en el següent paràgraf, les llistes electorals publicades als taulers d'edictes el dia 1 de març seran les definitives.

4.- El recurs previst per l'article 10 de la Llei Electoral, contra la decisió del Govern, es podrà interposar davant del Tribunal Administratiu i Fiscal dins dels quatre dies naturals següents a la publicació de les llistes definitives, és a dir, fins el dia 5 de març inclòs.

5.- Les resolucions del tribunal que reconeixin o deneguin el dret de votar a alguna persona i que siguin rebudes pel Comú corresponent fins al dia anterior, inclòs, al de la data de la celebració del referèndum, produiran d'ofici els conseqüents efectes, mantenint o incloent a la llista electoral a la persona que hi tingui dret, o excloent-la si no se li ha reconegut tal dret.

Article 5.-

El Consell General prepararà i lliurarà als Comuns les paperetes de vot i els sobres oficials. Les paperetes contindran impresa la pregunta:

“Voteu a favor del projecte de Constitució del Principat d'Andorra, elaborat en concertació amb els serveis dels coprínceps i adoptat pel Consell General en sessió extraordinària celebrada el 2 de febrer de 1993?”

i també les dues alternatives de resposta, en unes paperetes “SI” i en altres “NO”. Hi haurà també paperetes blanques.

Article 6.-

L'elector introduirà la papereta en el sobre i dipositarà aquest en la urna. Es consideraran vots nuls i sense cap efecte els sobres electorals que continguin paperetes blanques, més d'una papereta, paperetes esmenades i aquelles on hi figurin inscripcions o altres marques.

Article 7.-

A cada Col.legi Electoral es constituirà la Mesa en la forma establerta per la Llei Electoral.

Podran formar part de la Mesa Electoral, a títol d'Interventors, aquells electors que ho desitgin i que, al moment de l'obertura del Col.legi Electoral, hagin presentat al Comú

el seu nomenament escrit avalat amb la signatura de, almenys, vint electors de la Parròquia.

Article 8.-

Closa la votació, la Mesa Electoral en farà el recompte i trametrà, tot seguit, a la Sindicatura una còpia certificada de l'acta amb els resultats de l'escrutini. En l'acta hi constarà: el nombre d'electors, el total de vots emesos, vots blancs, vots nuls, vots vàlids, vots amb resposta afirmativa i vots amb resposta negativa.

Article 9.-

La Comissió Permanent, a la vista de les actes dels Col.legis Electorals, farà el recompte general i establirà l'Acta Nacional del resultat del Referèndum. El projecte de Constitució quedarà aprovat si el nombre de vots afirmatius emesos pel Poble Andorrà supera el nombre de vots negatius. El Síndic General proclamarà el resultat del referèndum immediatament.

Article 10.-

Aprovat que sigui el projecte de Constitució pel Poble Andorrà en referèndum, el Síndic General el lliurarà als Coprínceps per a la seva ratificació. Amb el text de la Constitució hi acompanyarà una còpia certificada de l'Acta Nacional acreditativa del resultat del referèndum.

Disposicions Finals

Primera.-

La Llei Electoral del 13 de juliol i del 2 d'octubre de 1987, així com la Llei de modificació de l'article 12 de la Llei Electoral, del 24 d'octubre de 1989, seran d'aplicació en tot allò que no hagi estat previst i que no s'oposi a la present Llei.

Segona.-

Aquesta Llei de Referèndum de la Constitució entrarà en vigor el mateix dia de la seva publicació en el Butlletí Oficial del Principat d'Andorra."

El M.I. Sr. Síndic General:

"Abans d'obrir el torn de paraules, voldria recordar unes qüestions relacionades amb aquesta proposta de Llei de Referèndum.

En l'última reunió tripartida es va demanar, per part de les Delegacions Permanents, que es consensués prèviament o, en tot cas, es tingués en compte el seu parer sobre aquest tema, perquè tots hem de tenir present que, si s'aprova la Constitució per referèndum del poble andorrà, aquesta serà l'última llei que segueix el tràmit... anava a dir, de l'antic règim.

Aquesta redacció que avui se us ha facilitat, té en compte les observacions que ens han fet les altres parts sobre la Llei de Referèndum; és a dir, que ha estat consensuada prèviament. També val la pena dir que sense cap mena de reserva per part de les altres parts, que van acceptar la redacció original que en va fer la Comissió constituent.

Quant als aspectes tècnics d'aquesta Llei, només cal fer dues remarques. En la qüestió dels terminis per presentar recurs per part dels ciutadans a les llistes electorals que publicaran els Comuns, s'han reduït els terminis previstos però no s'ha tocat la possibilitat de presentar

recurs que té el ciutadà. Es a dir, aquest podrà recórrer, en primer lloc, al Comú, després al Govern i després a la Jurisdicció del Contenciós Administratiu. Per tant, tal com preveu la Llei Electoral, s'ha respectat el dret de presentació; l'únic que s'ha fet és escurçar els terminis previstos amb la finalitat de poder celebrar el referèndum el dia 14 de març, que és la data límit que havia fixat la Comissió Tripartida en l'acord adoptat juntament amb el text constitucional.

L'altra remarca, tenint en compte que és una llei sobre referèndum, és que hi ha una petita variació tècnica pel que fa als interventors. Vist que no hi ha llistes electorals de candidats, es podrà optar per tenir interventors a la mesa electoral dels diferents Comuns, previ lliurament al Comú del seu nom, validat per 20 firmes d'electors de la Parròquia.

Dit això, els Molt Il.lustres Senyors Consellers tenen la paraula sobre la resta del redactat de la Proposta que la Comissió constituent ha formulat."

El M.I. Sr. Josep Garrallà:

"Personalment, tinc algunes reflexions a fer, sobretot, en relació a l'article 9, que fa referència al recompte dels vots. Aquí, les Parròquies tampoc s'han tingut gens en compte; i crec que hagués estat bo, precisament, que s'hagués tingut en compte, també, per poder aprovar la Constitució que hi hagués hagut la majoria, al menys dins de les quatre Parròquies, perquè la Constitució hagués pogut ser aprovada. Això és possible de poder-ho posar a la Constitució, o no? Perquè aquí suposo que l'esmena es deu de poder fer, malgrat que hagi estat pactat."

El M.I. Sr. Síndic General:

"En el moment en què va redactar la Proposta que avui tenim al davant, el parer de la Comissió constituent era, en síntesi, de tenir en compte que la Constitució és el poble andorrà que se la dóna, i se la dóna lliurement, i que el recompte havia de ser d'un en un vot; així de clar.

També hem de tenir en compte que aquesta Llei de Referèndum és una Llei que s'autodestruïx després de l'aprovació de la Constitució per aquest mateix referèndum. Es a dir, que no serà una llei que tindrà continuïtat, és una llei que només serveix per a l'acte precís de l'aprovació de la Constitució.

S'entén que una Constitució moderna -i aquest era una mica el parer general de la Comissió constituent i per això va formular la proposta en aquest sentit- ha d'estar refrendada amb igualtat pel conjunt dels ciutadans del país."

El M.I. Sr. Josep Garrallà:

"Ho comprenc molt bé, però no voldria que s'assentés com a precedent perquè per a la futura Llei de Referèndum, almenys, s'assentessin els principis de que no es tinguessin en compte a les Parròquies.

En aquest cas d'excepció comprenc que hi sigui aquesta possibilitat però, sobretot, que quedi molt clar que no voldria que la Llei de Referèndum després no estès comptabilitzada per la majoria de Parròquies."

El M.I. Sr. Miquel Aleix:

"Mercès, Sr. Síndic.

Per respondre una mica a la inquietud del Sr. Garrallà, que la comprenc molt bé, crec que la voluntat de la Comissió ha estat d'agilitar el procés, com ha explicat el Sr. Síndic, tal com ens vam comprometre en la negociació de la Comissió Tripartida, de manera que es pogués celebrar el Referèndum el dia 14 de març i, perquè això fos possible, s'ha fet aquí una Llei de Referèndum, com ha dit el Sr. Síndic, que solament contempla la necessitat de l'aprovació de la Constitució.

És a dir, que aquesta Llei tindrà vigència només per a aquest fet concret, que és l'aprovació de la Constitució i com que la Constitució per a nosaltres, per als que vam estar treballant a nivell de la Comissió, creiem que és l'expressió màxima del poble andorrà, de la voluntat popular, vam creure que l'única lectura que cabia en aquest tipus de referèndum era la d'un home un vot i, per tant, se n'havia de fer una lectura nacional.

És evident que en la Llei Electoral que s'ha de fer a posteriori, la Llei de Referèndum, que s'haurà de fer per als mateixos referèndums que preveu la Constitució, hi haurà d'intervenir, dins el propi articulat de l'altra Llei de Referèndum, matèria en la qual, segurament, cabrà la inquietud del Sr. Garrallà i que val la pena que avui l'hagi expressat i que nosaltres, és evident, la tindrem en compte. No s'havia de tenir en compte per a aquesta proposta però sí que s'haurà de tenir en compte quan es faci l'elaboració de la Llei Electoral i de la Llei de Referèndum general, perquè contempla altres especificitats de referèndum i, en aquest cas, possiblement la seva inquietud estigui més necessitada en què hi figuri i que sigui més que justificada.

Res més."

La M.I. Sra. Maria Reig:

"També vull ajudar una mica al Sr. Josep Garrallà, que si bé aquesta Llei s'extingeix un cop s'hagi votat la Constitució, també crec que és la nostra obligació que quedi clar que aquesta Llei excepcional, no ha de condicionar, almenys fins que aquesta Cambra es decideixi, el fons de la futura Llei Electoral i de Referèndum, que us puc dir que jo espero sincerament que faci el consens de totes les forces polítiques presents en aquesta Cambra."

El M.I. Sr. Miquel Naudí:

"Nosaltres, els Consellers Generals de la Parròquia de Canillo, abans de venir a aquesta reunió d'avui, vàrem debatre a nivell de grup el tema d'aquesta Llei i voldríem fer una constància. La faig, doncs, en nom dels Consellers Sr. Josep Areny, Sr. Enric Casadevall i jo mateix.

Volem deixar constància de la nostra voluntat de recolzar una consulta d'adopció del projecte de Constitució del Principat d'Andorra.

No obstant, manifestem el nostre desacord amb la modalitat de recompte prevista per l'article 9 de la Llei de Referèndum avui sotmesa a la votació d'aquesta M.I. Assemblea.

Al nostre entendre, cal tenir en compte que els vots emesos pel poble andorrà, ho seran des d'unes vinculacions amb uns territoris concrets i específics suport d'aquest poble andorrà. Aquesta consideració justifica una doble lectura del referèndum.

D'haverse acceptat de portar a terme un doble recompte dels vots emesos, pensem que la participació hagués estat massiva i de saber els consultats que serien tinguts en compte amb més pes polític específic, haurien emès positivament el seu vot a la consulta amb tota la il·lusió que un acte com l'adopció de la nostra Constitució requereix.

És tot."

El M.I. Sr. Síndic General:

"Alguna altra intervenció d'algun Sr. Conseller?. Si no hi hagués cap més intervenció, donariem per aprovada per assentiment aquesta Proposta de Llei de Referèndum, tenint en compte que figurin en l'acta aquestes observacions que ha fet el Sr. Josep Garrallà, que crec són compartides per d'altres companys Consellers; pel Sr. Aleix també, per descomptat."

El M.I. Sr. Joan Santamaria:

"No entenc perquè per assentiment; no és per unanimitat?"

El M.I. Sr. Síndic General:

"Perquè m'ha semblat entendre que a la Parròquia de Canillo optaven per un sistema de doble votació. Si bé el Sr. Garrallà apuntava que ja que no tindria efectes per a la Llei de Referèndum ulterior aquest sistema que s'ha emprat per a aquesta Llei i que s'extingia, que ell no hi presentava obstacle, però m'ha semblat entendre que la Parròquia de Canillo sí que manifestava la seva disconformitat; en tot cas, els tres Consellers de la Parròquia de Canillo que s'han manifestat. Per això, la declaro aprovada per assentiment. D'acord?"

Si no hi ha cap més intervenció, s'aixeca la sessió. Gràcies a tothom."

I no havent-hi més intervencions el M.I. Sr. Síndic General aixeca la sessió, de la qual se n'ha formalitzat la present acta als efectes pertinents. Són les dues de la tarda.

P.O. del M.I. Consell General
El Secretari General

V. i P.
El Síndic General